

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Taloushallinto

2015

Salla Nissi

LIIKE- JA AMMATTITOIMINNAN ARVONLISÄVEROVELVOL- LISUUS JA HARMAA TALOUS

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Salla Nissi

LIIKE- JA AMMATTITOIMINNAN ARVONLISÄVEROVELVOLLISUUS JA HARMAA TALOUS

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda teoriapohjainen katsaus siitä, miten harmaa talous arvonlisäverotuksen piirissä ilmenee ja millaisilla keinoilla sitä on Suomessa lähdetty estämään. Harmaa talous luo arvonlisäverovajetta, jonka muodostavat virheelliset ja tahalliset ilmoituspuutteet sekä seuraavalle verovuodelle siirtyvät verojäämät eli verosaatavat.

Tutkimus suoritettiin teorialähtöisesti ja työn teorian perustana käytettiin pääasiallisesti tutkimuksia ja julkaisuja Verohallinnolta, Euroopan komissiolta ja Työ- ja elinkeinoministeriöltä, sekä Pirita Sirpoman ja Eija Tannilan Arvonlisäverotus – käytännönläheisesti -kirjaa. Lainopillinen teoria pohjautuu arvonlisäverolakiin, kirjanpitolakiin, rikoslakiin, tuloverolakiin ja verotililakiin. Korkeimman oikeuden tapauksia käytettiin demonstroitaessa harmaan talouden rikosoikeudellisia seuraamuksia. Työn esimerkkitalanteet kuvitteellisen Kioski Oy:n toimista soveltavat esitettyjä teorioita käytäntöön.

Harmaan talouden keskeisiä vastatoimia Suomessa ovat uudet lait ja erilaiset paljastus- ja valvontatoimet, kuten esimerkiksi laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa, Verohallinnon uusi verkkolomake vilppivihjeille ja verotarkastukset. Myös tyyppihyväksytyjen kassakoneiden käyttöönottoa ja käteisen rahan käytön rajoittamista tutkitaan mahdollisina keinoina harmaan talouden estämiseksi.

Arvonlisäverotuksen osalta konkreettisia tulevia harmaan talouden estotoimia on julkaistu niukasti. Suomessa on vuodesta 2012 noudatettu Kataisen hallituksen luomaa harmaan talouden torjuntaohjelmaa, joka päättyy vuonna 2015. Nykyinen Sipilän hallitus ei vielä työn tekovaiheessa ollut ilmoittanut uuden ohjelman laatimisesta, mutta on kirjannut hallitusohjelmaan tavoitteeksi kansainvälisen harmaan talouden estämisen. Verohallinto on vuonna 2015 aloittanut majoitus- ja ravintola-alalle kohdennetut verotarkastukset jotka jatkuvat keväälle 2016, jolloin se antaa verotarkastusten pohjalta loppuraportin.

ASIASANAT:

arvonlisävero, harmaa talous, kuittikauppa, Verohallinto, veronkierto

Salla Nissi

VALUE ADDED TAX IN FINLAND AND TAX AVOIDANCE

The objective to this thesis was to create an inclusive overview of how the value added tax-system in Finland is affected by acts of tax avoidance and which are the methods used to suspend those acts. Acts of tax avoidance create VAT gap, which consists of accidental and deliberate mistakes in VAT tax returns, and VAT-receivables.

This thesis is conducted from a theoretical point of view and the theoretical framework is based on the Finnish legislature, book "Arvonlisäverotus – käytännönläheisesti" by Pirita Sarpoma and Eija Tannila, and existing studies and researches. The main sources of used studies and researches were the Finnish Tax Administration, European Commission and the Ministry of Employment and the Economy of Finland. The practical points of view are exhibited via examples using an imaginary company named Kioski Oy, in order to adapt given theory into practice. Supreme Court cases are used to offer a view of realistic consequences of tax avoidance.

Key points in fighting against tax avoidance are legislative decisions and different acts of exposure and monitoring in everyday trade, such as the tax avoidance denunciation form administrated by the Finnish Tax Administration and tax inspections. Restricting the use of cash in trade, and commissioning specialized cash registers have also been under research in finding ways to fight tax avoidance.

Upcoming acts against tax avoidance have scarcely been published, but the Finnish Government has committed into fighting against international tax avoidance in its Government Programme. The Finnish Tax Administration is conducting targeted tax inspections in restaurants and other hospitality businesses, and will be reporting the results in the spring 2016.

KEYWORDS:

Finnish Tax Administration, tax avoidance, value added tax

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 ARVONLISÄVERO SUOMESSA	8
2.1 Arvonlisäverovelvollisuus ja velvolliseksi ilmoittautuminen	9
2.2 Arvonlisäverokannat ja veron määrän laskeminen	12
2.3 Kirjanpito	14
2.4 Arvonlisäveron ilmoittaminen	15
2.4.1 Kausiveroilmoituksen täyttäminen	15
2.4.2 Alarajahuojennus	17
2.4.3 Yhteenvetoilmoitus	19
2.5 Verotili	20
2.5.1 Verotilin sanktiot	21
2.5.2 Palautusten maksaminen ja hyvityskorko	23
3 HARMAA TALOUS JA SEN TORJUNTA	25
3.1 Arvonlisäverovaje	25
3.2 Myyntitulon salaaminen	27
3.2.1 Kuitti- ja laskumerkintävaatimukset	29
3.2.2 Kuitin tarjoaminen laissa	33
3.3 Verohallinnon verkkolomake vilppivihjeille	35
3.4 Verotarkastukset	37
3.4.1 Verotarkastusprosessi	38
3.4.2 Tuomittavuus	40
3.4.3 Korkeimman Oikeuden ratkaisuja	41
3.5 Myyntitulonsalausten ehkäisy	43
3.5.1 Kassalaitteet ja -järjestelmät	43
3.5.2 Käteisen rahan käytön rajoittaminen	44
3.6 Harmaan talouden torjunta lähitulevaisuudessa	46
4 YHTEENVETO	49
LÄHTEET	52

LIITTEET

- Liite 1. Arvonlisäverokannat 1.1.2013 alkaen
- Liite 2. Arvonlisäverokannat Euroopan Unionin jäsenmaissa 2015.
- Liite 3. Kioski Oy:n kausiveroilmoitus esimerkkeihin 5 ja 6.
- Liite 4. Kausiveroilmoituksen kohdat eriteltyinä.
- Liite 5. Sähköisen yhteenvedoilmoituksen malli.
- Liite 6. Verotili-palvelun demoyritys Yrittäjä tmi:n verotiliote.
- Liite 7. Laskumerkintävaatimukset.

KUVAT

Kuva 1 Verovajeen määritelmä (Verohallinto 2014f).....	25
Kuva 2 Kuittimalliesimerkki. (Verohallinto n.d., viitattu 7.2.2015)	30
Kuva 3 Esimerkkilasku (Laskutus pohja.fi.)	31
Kuva 4 Parkkitosite, Turun kaupunki, Kauppiaskatu 2	32
Kuva 5 Harmaan talouden tarkastukset vuonna 2014 (Verohallinto 2014a, 9.)	34
Kuva 6 Verovilppilomake (Verohallinto 2015a, viitattu 7.3.2015)	35
Kuva 7 Verovilppilomake 2. (Verohallinto 2015a, viitattu 7.3.2015)	36
Kuva 8 Verotarkastusprosessi.....	39

KUVIOT

Kuvio 1 Maksutapojen suuntaa antavat euromääräiset muutokset (milj. €) 1984–2019 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 44).....	46
--	----

TAULUKOT

Taulukko 1 Vaadittavat perustamisasiakirjat (Sirpoma & Tannila 2014, 24)	11
Taulukko 2 Väärien verokantojen soveltaminen	14

1 JOHDANTO

Harmaa talous tarkoittaa organisaatioiden lakisääteisten velvoitteiden laiminlyömiseksi ja välttämiseksi tekemiä toimia, joista koituu menetyksiä kansalliselle ja kansainväliselle taloudelle. Laiminlyöntejä esiintyy muun muassa arvonlisäverovelvollisuuden ilmoitusten puutteellisuutena ja pimeiden eli verottajalle ilmoittamattomien palkkojen maksuna. Harmaan talouden seurauksina voidaan pitää verotulojen menetyksiä, laittoman yritystoiminnan laajenemista, reilun kilpailutilanteen vääristymistä ja työllisyyden laskua. Näiden torjumiseksi tarvitaan ennaltaehkäiseviä paljastamis- ja selvittämistoimia, sekä toimenpiteitä, joilla saadaan palautettua harmaan talouden harjoittamisesta tekijälleen syntyneet hyödyt. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 16.)

Suomessa arvonlisäveron yhteydessä harmaata taloutta esiintyy erityisesti työvoimavaltaisilla aloilla, kuten parturi-kampaamo- ja kauneudenhoitoaloilla. Yksityishenkilön ei pääsääntöisesti tarvitse säilyttää liiketapahtumista saatavia kuitteja omaa kirjanpitoaan tai verotustaan varten, jolloin kuitinannon välttäminen ja kassan ohimyynti on yleisempää. Kyseisillä toimialoilla myös käteismaksut ovat yleisiä, jolloin rahan siirtymisen valvonta on vaikeampaa kuin sähköisen rahan käytön valvonta. (Verohallinto 2012a, 2.)

Tässä opinnäytetyössä käsitellään arvonlisäverotusta ja sen piirissä esiintyvän harmaan talouden ilmenemismuotoja, sekä käydään läpi toimintatapoja joilla harmaan talouden ilmiötä pyritään estämään ja vähentämään. Tavoitteena on tuoda esille harmaan talouden negatiiviset vaikutukset verotuksellisesta näkökulmasta.

Raportissa käsitellään erilaisia harmaan talouden muotoja arvonlisäverovelvollisuuden saralla, verovelvollisuuden laiminlyönteihin liittyviä rangaistuksia ja erilaisia keinoja harmaan talouden kitkemiseksi Suomessa. Opinnäytetyö on teoriapainotteinen ja perustuu lakeihin ja asetuksiin sekä olemassa oleviin tutkimuksiin ja julkaisuihin. Keskeisinä lähteinä on käytetty pääasiassa Verohallinnon artikkeleja ja julkaisuja, Työ- ja Elinkeinoministeriön, Eduskunnan tarkastusvalio-

kunnan ja Euroopan komission raportteja, tutkimuksia ja tilastoja. Lainsäädännöllisinä lähteinä käytetään arvonlisäverolakia, kirjanpitolakia ja muita soveltuvia lakeja. Teoksista käytetään Sirpoman ja Tannilan Arvonlisäverotus - käytännönläheisesti -kirjaa. Teoriapainotteisuutta avataan käyttämällä esimerkkejä kuvitteellisen Kioski Oy:n kautta.

2 ARVONLISÄVERO SUOMESSA

Verot voidaan jakaa välillisiin ja välittömiin veroihin. Välillisiä veroja ovat verot, jotka verovelvollisen on mahdollista siirtää perittäväksi seuraavalta velvollisportaalta. Lopullisen veron maksaa kohteen loppuporras. Välittömät verot ovat suoraan verovelvollisen maksettavia ja ne määräytyvät verovelvollisen tulojen mukaan. Välittömiä veroja ovat muun muassa valtion tulovero ja kunnallisvero. (Verohallinto 2011.)

Arvonlisävero on välillinen kulutusvero, joka asetetaan myytävillä tuotteilla ja palveluilla. Se kerätään jokaisessa vaihdannan vaiheessa, mutta periaatteena on, että lopullinen veron maksaja on tuotteen tai palvelun lopullinen eli viimeinen kuluttaja. Veron moninkertaisen kertymisen estämiseksi on säädetty laaja ostovähennysoikeus. (Sirpoma & Tannila 2014, 19.)

Laajan vähennysoikeuden tavoitteena on estää veron kertaantuminen useassa vaihdantaketjun vaiheessa. Arvonlisäverovelvollinen tilittää arvonlisäverosta myynnin verojen ja vähennettävien verojen erotuksen. Pääsäännöllisesti vähennysoikeus koskee vain ostoja, jotka on hankittu verollista liiketoimintaa varten ja joiden myynnistä myyjä on hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi. Ostosta tulee myös olla asianmukainen tosite. (Sirpoma & Tannila 2014, 167–168.)

Vähennysoikeus on kuitenkin rajattu seuraavista hankinnoista:

1. Kiinteistö, jota käytetään verovelvollisen tai hänen henkilökuntansa asuntona, lastentarhana, harrastustilana tai vapaa-ajanviettopaikkana,
2. Tavarat ja palvelut, jotka liittyvät verovelvollisen tai hänen henkilökuntansa asunnon ja työpaikan väliseen kuljetukseen,
3. Edustustarkoitukseen käytettävät tavarat ja palvelut,
4. Erilaiset moottoriajoneuvot, kuten
 - a. henkilöautot ja moottoripyörät,
 - b. matkailuvaunut,
 - c. pääasiallisesti hui- tai urheilukäyttöön tarkoitetut vesialukset ja

- d. enintään 1 550 kg:aa painavat ilma-alukset, pois lukien myytäväksi, vuokrattavaksi tai ammattimaiseen ajo- tai opetuskäyttöön hankitut ajoneuvot ja alukset.
5. Matkanjärjestäjä ei saa vähentää yksinomaan asiakkaan hyväksi hankki-
miensa toisen elinkeinonharjoittajan tuotteiden tai palvelujen arvonlisäve-
roa. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 114–114 a§.)

2.1 Arvonlisäverovelvollisuus ja velvolliseksi ilmoittautuminen

Arvonlisäveroa kerätään Suomessa seuraavista liiketoiminnan muodossa tapah-
tuvista toimista:

1. Tavarahan ja palvelun myynnistä,
2. Suomessa tapahtuvasta tavarahan maahantuonnista,
3. Tavarahan yhteisöhankinnasta,
4. Suomessa tapahtuvasta tavarahan siirrosta varastointimenettelystä. (Arvon-
lisäverolaki 1501/1993, 1§.)

Tavarahan yhteisöhankintaa on myytävän irtaimen osto, jos se myyjän, ostajan tai
muun relevantin henkilön toimesta kuljetetaan ostajalle toiseen EU-jäsenmaa-
han. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 26a§).

Raportin esimerkeissä esiintyvä kuvitteellinen yritys Kioski Oy myy kohdassa 1
tarkoitettuja tavaroita. Myytävät tavarat ovat ostajalle siirtyviä fyysisiä tuotteita,
kun taas palvelut ovat joko palvelun tuottajan tiloissa tai ostajan tiloissa tapahtu-
vaa aineettoman hyödykkeen luovuttamista. Mikäli Kioski Oy tarjoaisi esimerkiksi
opasretkiä, kyseessä olisi palvelumyynti.

Myyjä ei kuitenkaan ole arvonlisäverovelvollinen, jos liiketoiminnan katsotaan
olevan vähäistä. Vähäistä liiketoimintaa on alle 8500 euron liikevaihto 12 kuukau-
den pituisella tilikaudella. Vähäisen liiketoiminnan kriteerit täyttävä voi kuitenkin
vapaaehtoisesti ilmoittautua verovelvolliseksi. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 3§.)
Vuoden 2016 alusta alkaen vähäisen liiketoiminnan raja on 10 000 euroa. (Vero-
hallinto 2015k).

Vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautuminen on paikallaan esimerkiksi tilanteissa, joissa tavaroita tai palveluita myydään arvonlisäverovelvolliselle elinkeinonharjoittajalle, jolla on arvonlisäveron vähennysoikeus. Tämä estää veron kertymistä useammassa portaassa. (Sirpoma & Tannila 2014, 151).

Toisinaan myös ostaja voi olla velvollinen suorittamaan ostoistaan arvonlisäveroa. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi ostot ulkomaiselta elinkeinonharjoittajalta, tavaran osto toisesta jäsenvaltiosta Suomeen kuljetettuna, kolmikantakauppaa koskevat ostot, tavaran maahantuonti sekä erityisissä tilanteissa arvonlisäveron suorittamisvelvollisuus on rakennuspalvelujen ostajalla. (Sirpoma & Tannila 2014, 144–145.)

Yleishyödylliset yhteisöt, eli yleiseksi hyväksi toimivat ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, ovat verovelvollisia vain toiminnasta, joka katsotaan tuloverotuksessa olevan sen veronalaista liiketoimintaa, mutta aina tarjoilupalvelun ja kiinteistöhallinnan omaan käyttöön ottamisesta. Yleishyödyllinen yhteisö voi kuitenkin vapaaehtoisesti ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi. (Verohallinto 2014c.)

Uskonnolliset yhdyskunnat eivät ole toiminnastaan verovelvollisia. Yliopistot, valtio ja kunnat ovat verovelvollisia arvonlisäverolain 1 §:ssä säädetystä toiminnasta. Valtio ja kunta ovat tämän lisäksi velvollisia suorittamaan veroa rakentamispalvelun ottamisesta omaan käyttöön kun kiinteistön luovutus ei tapahdu liiketoiminnan muodossa. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 5-6§.)

Ulkomaalaiset toimittajat, jotka harjoittavat Suomessa toiselle liiketoimintaa harjoittavalle taholle myyntiä, eivät ole arvonlisäverovelvollisia, mikäli heillä ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa eivätkä ole hankkiutuneet arvonlisäverovelvollisiksi. Tällöin velvollisuus veron suorittamisesta on liiketoimintaa harjoittavalla ostajalla. Yksityishenkilön ollessa ostaja, verovelvollisuus on myyjällä. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 9§.)

Ostaja on myös velvollinen suorittamaan arvonlisäveron, jos kaupan kohteena on kulta, päästöoikeus, rakentamispalvelu tai romu ja jäte. Ostajan tulee kuitenkin olla elinkeinotoiminnanharjoittaja, joka on arvonlisäverovelvollinen. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 8a-d§.)

Yrityksen perustamisvaiheessa arvonlisäverovelvolliseksi voi hakeutua perustamisilmoituslomakkeella, jolla yritys hakeutuu myös kaupparekisteriin. Jos yritykselle on jo annettu Y-tunnus, se hakeutuu arvonlisäverovelvolliseksi muutos- ja lopettamisilmoituslomakkeella. Lomakkeita saa kaupparekisteristä tai veroviranomaisilta. (Sirpoma & Tannila 2014, 23–24.) Sähköisessä muodossa ne löytyvät muun muassa Yritys- ja Yhteisötietojärjestelmän sivuilta ytj.fi.

Mikäli yritystä ei ole jo ennestään rekisteröity kaupparekisteriin, sen tulee toimittaa liitteenä jäljennökset yhtiön perustamisasiakirjoista. Tarvittavat perustamisasiakirjat vaihtelevat yhtiömuodon mukaan ja ovat eriteltynä alla olevassa taulukossa 1. (Sirpoma & Tannila 2014, 24.)

Osakeyhtiö	<ol style="list-style-type: none"> 1. alkuperäinen perustamissopimus 2. jäljennös yhtiöjärjestyksestä ja kaupparekisterin liitelomake 1, 3. henkilötietolomake, 4. kuitti käsittelymaksun suorittamisesta, sekä 5. tarvittaessa hallituksen kokouksen pöytäkirja, 6. sekä hyväksytyn HTM- tai KHT-tilintarkastajan lausunto, mikäli osakkeita on maksettu muutoin kuin rahana.
Avoin ja kommandiittiyhtiö	Alkuperäinen yhtiösopimus
Yksityinen elinkeinonharjoittaja	Henkilötietolomake

Taulukko 1 Vaadittavat perustamisasiakirjat (Sirpoma & Tannila 2014, 24)

Yrityksen rekisteröinnin yhteydessä saama Y-tunnus toimii myös sen kansainvälisenä arvonlisäverotunnisteena eli VAT-tunnuksena. Se muodostuu maatunnuksesta ja yhtenäisestä Y-tunnuksen numerosarjasta. (Sirpoma & Tannila 2014, 25.)

Esimerkki 1. Kansainvälinen VAT-tunnus

Esimerkkiyitys Kioski Oy:n Y-tunnus on muotoa 1234567-8. Sen kansainvälinen VAT-tunnus on tällöin FI12345678.

2.2 Arvonlisäverokannat ja veron määrän laskeminen

Vuoden 2013 alusta lähtien Suomen yleinen arvonlisäverokanta on ollut 24 %. Alennetut arvonlisäverokannat ovat 14 % ja 10 % sekä niin sanottu nollaverokanta. (Valtionvarainministeriö n.d.) Arvonlisäveron määrä lasketaan tuotteen tai palvelun verottomasta hinnasta. (Sirpoma & Tannila 2014, 21). Arvonlisäverokannat sijaitsevat eriteltyinä liitteessä 1.

Euroopan Unionin jäsenmaista alhaisin yleinen arvonlisäverokanta 17 % on Luxemburgilla ja korkeinta kantaa 25 % keräävät Kroatia, Ruotsi ja Tanska. Alennetut verokannat vaihtelevat soveltavuustarkoituksen ja maiden mukaan 2,1–18 % välillä. (Euroopan komissio 2015, 3.) Taulukko Euroopan Unionin jäsenmaiden arvonlisäverokannoista sijaitsee liitteessä 2.

Arvonlisäverokannoista päätetään kussakin jäsenmaassa itsenäisesti. Euroopan Unioni on kuitenkin rajoittanut asettamista niin, että yleisen verokannan tulee olla vähintään 15 prosenttia ja alennetun verokannan vähintään 5 prosenttia. (Sinun Eurooppasi 2015.) Kuten liitteestä 2 voi huomata, alennetusta verokannasta puhuttaessa on sallittu muutamia poikkeuksia, esimerkiksi Ranskassa osaan lääketuotteista sovelletaan 2,1 prosentin arvonlisäverokantaa.

Nollaverokannan osalta myynti on verotonta, mutta myyjälle palautetaan tuotantopanosostoihin sisältyvän arvonlisäveron osuus eli ostojen arvonlisäveroista saadaan tehdä vähennys. (Valtionvarainministeriö 2015). Arvonlisäveroton myynti ja nollaverokannan myynti eroavat niin, että verottoman myynnin kohdalla ei ole oikeutta tehdä vähennyksiä ostojen arvonlisäverosta. (Sinun Eurooppasi 2015.)

Arvonlisäveron määrä lasketaan tapahtumakohtaisesti eli jokaiseen myyntiin sisältyvä arvonlisävero on laskettava erikseen. Arvonlisäveron määrä saadaan kertomalla nettomyynti tapaukseen soveltuvalla verokannalla. (Sirpoma & Tannila 2014, 137.)

Esimerkki 2a. Arvonlisäveron määrän laskeminen

Kioski Oy on elintarvikkeita ja leirintävarusteita myyvä kioski. Yksi myyntituotteista on teltta, jonka veroton myyntihinta on 150 euroa. Teltan myyntiin sovelletaan 24 % arvonlisäverokantaa.

$$150 \text{ €} \times 24 \div 100 = 36 \text{ €}$$

Arvonlisäveron osuudeksi saadaan 36 euroa. Arvonlisäveron osuus lisätään verottomaan myyntihintaan 150 euroa.

$$150 \text{ €} + 36 \text{ €} = 186 \text{ €}$$

Kioski Oy myy jäätelötuotteja, joiden veroton yksikköhinta on 1,50 euroa. Jäätelö on elintarvike, jonka myyntiin sovelletaan 14 % verokantaa.

$$1,50 \text{ €} \times 14 \div 100 = 0,21 \text{ €}$$

Arvonlisäveron määräksi saadaan 21 senttiä, joka lisätään verottomaan myyntihintaan.

$$1,50 \text{ €} + 0,21 \text{ €} = 1,71 \text{ €}$$

Samaa laskutapaa sovelletaan kymmenen prosentin arvonlisäverokantaa laskettaessa. Seuraavaksi havainnoidaan miten väärän arvonlisäverokannan soveltaminen vaikuttaa tilitettävän arvonlisäveron määrään.

Esimerkki 2b. Verottoman kappalehinnan laskeminen

Kioski Oy myy taskulamppuja 24,80 euron hintaan. Taskulamppu on tavara, joten siihen sovelletaan 24 % arvonlisäverokantaa. Veroton kappalehinta lasketaan verollisesta myyntihinnasta seuraavasti:

$$24,80 \text{ €} \div 1,24 = 20 \text{ €}$$

Tuotteen hinnasta 4,80 € on tilitettävää arvonlisäveroa ja 20 € kertyvää myyntituloa.

Mikäli tuotteen myynnissä sovelletaan tahallisesti tai virheellisesti jotakin muuta arvonlisäverokantaa, kertyy myyntituloa enemmän ja tilitettävän arvonlisäveron määrä vähenee.

Verokanta	Veroton myyntihinta	Veron määrä
14 %	$24,80 \text{ €} \div 1,14 = 21,75 \text{ €}$	3,05 €
10 %	$24,80 \text{ €} \div 1,10 = 22,55 \text{ €}$	2,25 €
Veroton	24,80 €	0 €

Taulukko 2 Väärien verokantojen soveltaminen

Taulukossa 2 on havainnoitu, miten esimerkissä 2b esiintyvän taskulampun kohdalla väärien arvonlisäverokantojen soveltaminen vaikuttaa maksettavan veron ja saadun myyntitulon määrään.

2.3 Kirjanpito

Arvonlisäverovelvollinen on velvollinen järjestämään kirjanpitoa asianmukaisesti niin, että siitä saadaan veron määräämistä varten tarvittavat tiedot. Suoritettavan ja vähennettävän veron määrän tulee ilmetä kirjanpidon tositteista, joiden tulee olla päivättyjä ja numeroituja. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 209 §.)

Kirjanpitovelvollisen arvonlisäverovelvollisen on kirjattava suoritettavan ja vähennettävän veron määrään vaikuttavat liiketapahtumat aikajärjestykseen niin, että sen vaikutus kohdistuu oikealle verokaudelle. Eri verokantojen myynnit ja vähennykset tulee olla selkeästi erotettavissa toisistaan. (Arvonlisäveroasetus 50/1994 1-2§.)

Kirjanpitokirjat ja käyttöikä koskevin merkinnöin varustettu tililuettelo on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Tilikauden tositteet tulee säilyttää kuitenkin vähintään kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt. Tositteet tulee säilyttää kirjausjärjestyksessä, tai muutoin niin, että tositteet ja kirjaukset ovat yhdistettävissä. (Kirjanpitolaki 1336/1997, 10 §.)

Kirjanpidon kirjausten tulee perustua päivättyihin ja numeroituihin tositteisiin. Menotositteessa tulee olla eriteltyinä vastaanotetut tuotannon tekijät ja tulotositteessa sen mukaisesti luovutetut suoritteet, vastaanotto- tai luovutusajankohtineen. Mikäli ulkopuolisen antamaa tositetta ei ole saatavilla, tulee kirjaus todentaa kirjanpitovelvollisen laatimalla asianmukaisella tositteella. (Kirjanpitolaki 1336/1997, 5 §.)

2.4 Arvonlisäveron ilmoittaminen

Kausiveroilmoituksella arvonlisäverovelvolliset, sekä palkkaa säännöllisesti ja satunnaisesti maksavat yritykset ilmoittavat mahdolliset tulevat vero- ja työnantajavelvoitteensa kohdekaudelta. Kausiveroilmoitus annetaan oma-aloitteisesti. (Verohallinto 2011.)

Kausiveroilmoituksella ilmoitettavia työnantajavelvoitteita ovat palkat ja eläkkeet (kausiveroilmoituksen kohta 601), sekä niistä perittävät ennakonpidätykset (602) ja sosiaalimaksut (610). Kausiveroilmoituksella ilmoitetaan myös luonnolliselle henkilölle tai yhtymälle maksetuista työ- ja käyttökorvauksista (601). (Verohallinto 2015g, 6.)

Maksettavan tai vähennettävän arvonlisäveron määrä ilmoitetaan pääasiassa kuukausittain. Kuitenkin, jos liikevaihto on alle 50 000 euroa kalenterivuodessa, ilmoitus voidaan tehdä neljännesvuosittain ja jos liikevaihto on alle 25 000 euroa kalenterivuodessa, voi ilmoitukset tehdä kalenterivuosittain. (Verohallinto 2015g, 3-4.)

2.4.1 Kausiveroilmoituksen täyttäminen

Kausiveroilmoitus annetaan nykyisin lähes poikkeuksetta sähköisesti esimerkiksi Verohallinnon Verotili-palvelun kautta, jolloin sen tulee olla perillä Verohallinnossa ilmoitettavaa kuukautta seuraavan toisen kuukauden 12. päivänä. Paperi-

sen Verohallinnon verkkosivuilta tulostettavan kausiveroilmoituksen tulee olla Verohallinnossa jo 7. päivä. Jos ilmoituksen eräpäivä on arkilauantai tai pyhäpäivä, ilmoituksen tulee olla perillä seuraavana arkipäivänä. (Verohallinto 2015g, 4.)

Esimerkki 3. Kausiveroilmoituksen eräpäivät

Kioski Oy:n heinäkuun 2015 kausiveroilmoituksen tulee olla perillä Verohallinnossa sähköisesti maanantaina syyskuun 14. päivä, sillä syyskuun 12. päivä oli lauantai. Paperisen ilmoituksen tulee olla perillä syyskuun 7. päivä, sillä kyseessä on arkipäivä.

Kausiveroilmoituksen voi tehdä itse tai sen tekoon voi valtuuttaa ulkopuolisen tahon eli esimerkiksi tilitoimiston. Paperinen kausiveroilmoitus allekirjoitetaan ja sähköinen ilmoitus allekirjoitetaan sähköisesti vahvalla Katso-tunnisteella, joka on sähköinen tunnistusmenetelmä. Allekirjoittavalla henkilöllä tulee olla yrityksen nimenkirjoitusoikeus. (Sirpoma & Tannila 2014, 35.)

Esimerkki 4a. Kausiveroilmoituksen täyttäminen

Kausiveroilmoituksen täyttöä avataan käyttämällä esimerkkinä Kioski Oy:n huhtikuuta 2015. Täytetty kausiveroilmoitus löytyy liitteestä 3.

Kausiveroilmoitukseen täytetään verovelvollisen nimi ja Y-tunnus. Arvonlisäverovelvollisen nimeksi annetaan Kioski Oy ja kohtaan 010 kohdeyrityksen Y-tunnus. Tässä esimerkissä käytetään Y-tunnusta 1234567-8.

Kioski Oy antaa kausiveroilmoituksen kuukausittain. Tällöin ilmoitusjaksoksi kohtaan 050 annetaan kuukausi, kohdekaudeksi kohtaan 052 annetaan huhtikuu numerisesti (04) ja vuodeksi kohtaan 053 annetaan 2015.

Leirintätarvikkeiden, joihin sovelletaan 24 prosentin arvonlisäverokantaa, myyntien veron määrä ilmoitetaan kausiveroilmoituksen kohtaan 301. Myytyjen tarvikkeiden verojen määrä oli 129,60 euroa. Myytyjen elintarvikkeiden, joihin sovelletaan 14 prosentin arvonlisäverokantaa, veron määrä oli 150,40 euroa, joka ilmoitetaan kausiveroilmoituksen kohtaan 302.

Kioski Oy oli kohdekuukauden aikana ostanut myytäviä elintarvikkeita ja muita vähennyskelpoisia tuotannontekijöitä yhteensä niin, että niistä vähennettävää veroa kertyi yhteensä 220 euroa. Kohdekauden vähennettävä vero ilmoitetaan kausiveroilmoituksen kohdassa 307.

Maksettavaksi veroksi saadaan näin 60 euroa. Maksettava vero tai mahdollinen palautukseen oikeuttavan veron määrä ilmoitetaan kausiveroilmoituksen kohdassa 308.

Kaikkien kausiveroilmoituksella ilmoitettavien kohtien tiedot löytyvät taulukoituina liitteestä 4.

Arvonlisäverovelvollisten rekisteriin merkityn yrityksen tulee antaa kausiveroilmoitus, vaikka arvonlisäverollinen liiketoiminta on kausiluonteista tai liiketoiminta on keskeytynyt. Keskeytymisestä voi ilmoittaa etukäteen kausiveroilmoituksen kohtaan "Ei alv-toimintaa". Keskeytyksestä voi ilmoittaa enintään seuraavalta kuudelta kuukaudelta, mikäli ilmoitusjakso on kuukausi, sekä enintään kahdelta seuraavalta vuosineljännekseltä, mikäli ilmoitusjakso on neljännesvuosi. (Verohallinto 2015b.)

Esimerkki 4b. Ei alv-toimintaa kausiveroilmoituksella

Kioski Oy on avoinna maaliskuusta joulukuuhun. Liitteen 3 kausiveroilmoitukseen on täytetty keskeytystiedot tammi- ja helmikuulta 2015.

Koska kyseessä on kahden kuukauden pituinen ilmoitusjakso, annetaan kohtiin 054 ja 055 tiedot tammikuulta ja kohtiin 056 ja 057 tiedot helmikuulta. Tiedot aloitus- ja loppukohdekuukausilta sekä vuodelta annetaan numeerisesti.

2.4.2 Alarajahuojennus

Vähäisestä liiketoiminnasta liiketoiminnan harjoittaja on oikeutettu kokonaisvaltaiseen alarajahuojennukseen, mikäli tilikauden liikevaihto on enintään 8 500 euroa. Tämä tarkoittaa koko tilikaudelta tilitetyn arvonlisäveron palautusta. Jos liikevaihto on yli 8 500 euroa, mutta alle 22 500 euroa, on liiketoiminnan harjoittaja

oikeutettu osittaiseen alarajahuojennukseen. (Verohallinto 2013a.) Vuoden 2016 alusta alkaen alarajahuojennuksen euromääräinen yläraja on 30 000 euroa. (Verohallinto 2015k).

Mikäli tilikauden pituus on lyhyempi tai pidempi kuin 12 kuukautta, liikevaihtona pidettävä määrä saadaan jakamalla kyseessä olevan tilikauden liikevaihto 12 ja kertomalla saatu tulos tilikausien lukumäärillä. (Arvonlisäverolaki 1501/1992, 3§).

Esimerkki 5a. Alarajahuojennuksen laskukaava

Kioski Oy:n ensimmäinen tilikausi sijoittuu aikavälille 1.9.2013 – 31.12.2014 ja liikevaihtoa kertyy kahdelta kesältä 9000 euroa. Liikevaihtona pidettävä määrä lasketaan tällöin seuraavasti:

$$9000 \div 12 \times 16 = 12\,000 \text{ €}$$

Alarajahuojennuksen summa lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{vero} - \frac{(\text{liikevaihto} - 8500 \text{ €}) \times \text{vero}}{14\,000 \text{ €}}$$

(Alarajahuojennuksen laskukaava. Verohallinto 2013a).

Esimerkki 5b. Alarajahuojennuksen määrä

Kioski Oy:n liikevaihto tilikaudelta 1.9.2013–31.12.2014 oli laskennallisesti 12 000 euroa, josta 24 % verokannan myyntiä oli 2 000 euroa ja 14 % verokannan myyntiä 10 000 euroa. Veron määräksi saadaan tällöin noin 1615,15 euroa. Kioski Oy on kyseiseltä tilikaudelta oikeutettu osittaiseen alarajahuojennukseen. Alarajahuojennuksen määrä lasketaan seuraavasti.

$$1615,15 \text{ €} - \frac{(12\,000 \text{ €} - 8500 \text{ €}) \times 1615,15 \text{ €}}{14\,000 \text{ €}}$$

Alarajahuojennuksen määräksi saadaan tällöin 1 211,36 euroa.

Mikäli ilmoitusjakso on kuukausi, alarajahuojennuksen määrä ilmoitetaan tilikauden viimeisen kuukauden kausiveroilmoituksen yhteydessä. Ilmoitusjakson ollessa neljännesvuosi, ilmoitus tehdään viimeisen neljänneksen kausiveroilmoituksen yhteydessä ja mikäli ilmoitusjakso on vuosi, alarajahuojennuksesta ilmoitetaan kalenterivuodelta annettavalla kausiveroilmoituksella. Alarajahuojennuksen määrä ilmoitetaan kausiveroilmoituksen kohdassa 317. (Verohallinto 2013a.)

2.4.3 Yhteenvetoilmoitus

Yhteenvetoilmoituksella Suomessa arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittautunut yritys ilmoittaa toisessa EU-maassa toimivalle verovelvolliselle suorittamiensa tavaroiden myynnit sekä palveluiden myynnit, joiden luovutus tapahtuu toisessa EU-maassa sijaitsevaan asiakkaan kiinteään toimipaikkaan. Näiden myyntien verovelvollisuus on ostajalla. (Sirpoma & Tannila 2014, 47).

Yhteenvetoilmoitukseen tarvitaan myyjän tiedot sekä ostajien maatunnukset ja arvonlisäverotunnisteet, yhteisömyynnin arvot ostajittain ja myyntien kokonaisarvo sekä erityiskoodit kolmikantakaupalle ja palvelumyynneille. Yhteenvetoilmoituksen tulee olla perillä Verohallinnossa kyseistä kautta seuraavan toisen kuukauden 20. päivä. (Sirpoma & Tannila 2014, 48.)

Maatunnukset vuodelle 2015 löytyvät Tullin internet-sivuilta. (Tulli 2015). Arvonlisävero- eli VAT-tunniste muodostuu maatunnuksesta ja yritystä yksilöivistä numero- ja/tai kirjainsarjoista. (Verohallinto 2013e).

Yhteenvetoilmoitus annetaan sähköisesti kuukausittain. Sen voi antaa joko Verohallinnon Verotili-palvelussa, lähettää erillisenä tiedostona Ilmoitin.fi-palvelussa tai verkkolomakkeena OpusCapitan Tyvi-palvelussa (Verohallinto 2013b).

Esimerkki 6. Yhteenvetoilmoituksen täyttäminen

Kioski Oy myy telttoja Pohjoismaissa. Kesäkuussa 2015, se on myynyt kaksi telttaa 150 euron hintaan Ruotsiin ja kolme telttaa Tanskaan. Se antaa yhteenvetoilmoituksen OpusCapita Tyvi-palvelun kautta osoitteessa tyvi.fi.

Ruotsalaisen ostajayrityksen kohdalla valitaan kohdassa 102 maa SE Ruotsi ja kohtaan 103 annetaan kohdeyrityksen alv-tunniste SE1234567801. Kohdassa 210 annetaan myyntien määrä euroissa, kahden teltan osalta 300 euroa.

Tanskalaisen ostajayrityksen kohdalla valitaan maa-alavalikosta DK Tanska ja kohtaan 103 annetaan ostajan alv-tunniste DK9876543219. Tanskalaiselle yritykselle myytiin kolme telttaa, joten kohtaan 210 annetaan 450 euroa. Täytetty yhteenvedoilmoitus löytyy täytettynä liitteestä 5.

2.5 Verotili

Jokaiselle verovelvolliselle Verohallinto perustaa oman verotilin, jolle ilmoitukset ja maksut suoritetaan oma-aloitteisesti. (Sirpoma & Tannila 2014, 55). Yksityishenkilöt kirjautuvat Verotili-palveluun käyttäen pankkitunnuksia, yritykset ja yhteisöt käyttäen Katso-tunnistetta. Maksettaessa velvoitteita verotilille, tulee käyttää yksilöityä Verohallinnon antamaa verotiliviitettä. (Verohallinto 2013d.)

Verotilimenettelyn piiriin kuuluvat seuraavat verolajit:

1. arvonlisävero
2. työnantajasuoritukset eli ennakonpidätykset ja lähdeverot palkoista sekä työnantajan sosiaaliturvamaksut
3. arpajaisverot
4. vakuutusmaksuverot
5. ennakonpidätykset puun myyntituloista
6. ennakonpidätykset osakeyhtiöiltä, osuuskunnilta tai muilta yhteisöiltä
7. ennakonpidätykset koroista ja osuuksista
8. ennakonpidätykset osingoista ja osuuspääoman koroista
9. lähdeverot osingoista (rajoitetusti verovelvolliselta)
10. lähdeverot koroista ja rojalteista (rajoitetusti verovelvolliselta)
11. lähdeverot korkotuloista (yleisesti verovelvolliselta). (Verohallinto 2012b.)

Verotili on Verohallinnon ylläpitämä ja valvontaan käyttämä järjestelmä verovelvollisten velvoitteista ja hyvityksistä. Verotilillä esiintyviä tapahtumia ovat:

1. verovelvollisen ilmoittamat velvoitteet ja niiden muutokset,
2. Verohallinnon maksuunpanemat velvoitteet ja niiden muutokset,
3. velvoitteiden suorituksiksi maksetut määrät,
4. muut hyvitykset ja niiden muutokset ja
5. verotililtä poistetut velvoitteet ja hyvitykset. (Verotililaki 604/2009, 3 §.)

Verotililtä on tulostettavissa verotiliote, jossa täsmäytyspäivänä näkyvät verotilin tilitapahtumat ja tilin saldo, tilillä suorittamatta olevat erääntyvät velvoitteet ja niistä viipymättä maksettava määrä, käyttämättä olevien hyvitysten yhteismäärä sekä verotililtä palautettava määrä. (Verotililaki 604/2009, 5 §.) Verotili-palvelun Demoyrityksen verotiliote sijaitsee liitteessä 6.

Verotiliote on numeroitu juoksevasti ja sen oheen on merkitty tarvittavat tilinumerot ja käytettävä veroviite. Liitteessä olevalle verotiliotteelle on merkitty tiedot maksettavista arvonlisäverosta kesäkuulta 2011 ja työnantajasuorituksista heinäkuulta 2011, Verotilille suoritettu maksu ja viivästyneestä maksusta määrätty viivästyskorot. Negatiivinen tiliotejakson loppusaldo, ohjeet maksun suorittamiseen eräpäivineen, loppusaldon sisällön erittely ja maksuista vastuussa olevan tahon tiedot sijaitsevat verotiliotteen alaosassa.

2.5.1 Verotilin sanktiot

Mikäli kohdekauden veroa ei ole ilmoitettu määräajassa, Verohallinto määrää myöhästymismaksusta. Myöhästymismaksu määrätään myös silloin, kun nollailmoitusta eli velvoitteetonta kausiveroilmoitusta ei ole annettu. Myöhästymismaksu lasketaan 15 % vuotuisen korkokannan mukaisesti maksettavan veron määrälle. Myöhästymismaksuksi määrätään erikseen kultakin myöhässä ilmoitetulta verolajilta vähintään 5 euroa, mutta kuitenkin vain kerran kultakin verolajilta. (Verotililaki 604/2009, 9 § -10 §.)

Myöhästymismaksua kerääntyy ilmoittamispäivää seuraavasta päivästä ilmoituksen antamisen ajankohtaan. Myöhästymismaksun määräämisestä, sen perusteista ja eräpäivästä annetaan merkintä verotiliotteeseen. Myöhästymismaksu ei ole tuloverotuksessa vähennyskelpoinen kulu. (Verotililaki 604/2009, 9 § -10 §.)

Verohallinnon mukaan myöhästymismaksun määrä lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\frac{\text{korkokanta} \times \text{maksettavan veron määrä} \times \text{myöhästymisaika}(pv)}{100 \times 365 \text{ pv}}$$

Esimerkki 7. Verotilin myöhästymismaksun määräytyminen

Kioski Oy:n kausiveroilmoitus kesäkuulta 2015 annettiin elokuun 19. päivä eli seitsemän päivää myöhässä. Ilmoitettavan veron määrä oli 1 500 euroa, joten myöhästymismaksua määräytyi Verohallinnon kaavaa käyttäen:

$$\frac{15 \times 1\,500 \times 7}{100 \times 365} \approx 4,32$$

Koska kultakin myöhästyneeltä verolajilta määrätään vähintään 5 euroa myöhästymismaksua, Kioski Oy:n Verotilille määrätään 5 euron myöhästymismaksu 4,32 euron sijaan.

Suorittamattomalle kausiveroilmoituksella ilmoitetulle velvoitteelle on maksettava viivästyskorkoa. Viivästyskorkoa ei makseta veronlisäykselle tai toiselle viivästyskorolle. Viivästyskorko määräytyy korkolain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron mukaisesti lisättynä 7 prosenttiyksiköllä. (Verotililaki 604/2009, 32 §.)

Verotiliotteelle merkityt suorittamatta jätetyt velvoitteet ja seuraamukset poistetaan verotililtä perintätoimia varten. Alle 10 euron suuruinen suorittamaton velvoite jää verotilille. (Verotililaki 604/2009, 21 §.) Yli 10 euron suuriset maksamattomat velvoitteet siirretään perittäväksi, ja perittäväksi siirtämisen eräpäivä ilmoitetaan verotiliotteella. Viimeistään kolmen viikon kuluessa eräpäivästä ilmoittamisesta, siirretään maksamattomat verot ulosottoon perittäväksi, jolloin ne on maksettava ulosottoviranomaiselle. (Verohallinto 2015i.)

Verot ja julkiset maksut sekä niihin liittyvät korot ja korotukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. (Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007, 2§). Kausiveroilmoitukseen perustuva velvoite vanhentuu viidessä vuodessa sen kalenterivuoden alusta, jona se on erääntynyt maksettavaksi. Myöhässä annettuun kau-

siveroilmoitukseen perustuva velvoite taas vanhentuu viidessä vuodessa seuraavaa yleistä eräpäivää seuraavan kalenterivuoden alusta. (Verotililaki 604/2009, 24 §.)

2.5.2 Palautusten maksaminen ja hyvityskorko

Pääasiallisesti verotilillä oleva palautus maksetaan takaisin heti kun sitä koskeva asia on käsitelty, kuitenkin aikaisintaan kyseessä olevaa kautta seuraavan kuun eräpäivän jälkeen. (Verohallinto 2014 e). Esimerkiksi jos kyseessä on tammikuun kausiveroilmoituksesta saatu arvonlisäveropalautus, ei sitä makseta ennen helmikuun 12. päivää, joka on kyseisen kuun yleinen eräpäivä.

Mikäli verotilille kuitenkin kertyy muita velvoitteita, voidaan hyvitys käyttää niiden suorittamiseen, jonka jälkeen jäljelle jäävä summa eli ylijäämä palautetaan. Hyvitys voidaan kuitenkin asettaa jääväksi verotilille käytettäväksi tuleviin velvoitteisiin, mikäli verotiliasiakas näin haluaa. Verotilille voi asettaa palautusrajan, jolloin vain palautusrajan ylittävä osuus ja palautuksille laskettu hyvityskorko palautetaan. (Verohallinto 2014e.)

Pienin maksettava palautus on 20 euroa ja sitä pienemmät summat säilytetään verotilillä tuleviin velvoitteisiin käytettäväksi. Palautuksille maksetaan hyvityskorkoa, joka on vuonna 2015 0,5 %. (Verohallinto 2014e.)

Esimerkki 8. Verotilin hyvityskorko

Kioski Oy:n maaliskuun arvonlisävero oli negatiivinen, 250 euroa. Hyvityskorkoa palautukselle kertyy 1,25 euroa. Kioski Oy ei ole asettanut palautuksia käytettäväksi tuleviin velvoitteisiin eikä ole asettanut palautusrajaa. Kausiveroilmoitus on annettu toukokuun 9. päivä, jolloin palautus ja hyvityskorko maksetaan käsittelyn eli yleisen eräpäivän 12. toukokuuta jälkeen yrityksen tilille, vaikka verotilillä olisi tuolloin muita velvoitteita.

Mikäli Kioski Oy olisi asettanut, että palautus käytetään tulevien velvoitteiden kuittaamiseksi, olisi maaliskuun negatiivinen arvonlisävero käytetty 12. toukokuuta

mahdollisien verotilillä olevien velvoitteiden suorittamiseen ja mahdollinen ylijäämä olisi palautettu Kioski Oy:n pankkitilille. Kioski Oy:llä olisi myös mahdollisuus asettaa, että tammikuun negatiivinen arvonlisävero jäisi kokonaan verotilille käytettäväksi tuleviin velvoitteisiin.

3 HARMAA TALOUS JA SEN TORJUNTA

Puhuttaessa harmaasta taloudesta tarkoitetaan yleisesti verojen ja muiden lakisääteisten velvoitteiden tahallista laiminlyöntiä. Tällaisia toimia ovat muun muassa palkkojen maksu ilman että ilmoittaa siitä perittävistä maksuista, ja myynti ohi kassan eli saadun myyntitulon salaaminen. (Verohallinto 2014d, 4.)

Suurimpien harmaan talouden ongelmien arvioidaan keskittyvän erityisesti työvoimavaltaisiin aloihin kuten rakennusalaan, kiinteistövälitykseen, ravintolaalaan, kuljetusalaan ja kaupanalaan. Näiltä aloilta verotuloa jää saamatta niin tulojen kuin palkkojen osalta. (Eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010, 12.)

3.1 Arvonlisäverovaje

Verovajetta syntyy kun verovelvollinen ei ole kykenevä maksamaan tälle asetettuja verovelvoitteita tai kun verovelvollinen tahattomasti tai tahallisesti laiminlyö ilmoitus- tai maksuvelvollisuutensa. Verovajeen määrä lasketaan kalenterivuositain. (Verohallinto 2014f.)

Kuva 1 Verovajeen määritelmä (Verohallinto 2014f).

Lainmukainen eli todellinen verokertymä muodostuu oikein kerätyistä ja maksetuista veroista, myöhässä maksetuista veroista, verojäämistä ja veroista, joiden oletetaan puuttuvan joko ilmoitusvirheiden tai -puutteiden takia. Myöhässä maksettuja veroja voivat olla edelliselle vuodelle kuuluvat verosaatavat tai kauden aikana myöhässä suoritettut verot. Verojäämät ovat seuraavalle verovuodelle siirtyviä saatavia.

Toisinaan veroja maksetaan liikaa esimerkiksi puutteellisten taitojen tai virheiden takia. Liikaa maksetuista veroista syntyy tuloa verokassaan ja yhdessä oikein maksettujen ja myöhässä maksettujen verojen kanssa ne muodostavat todellisen verokertymän eli verovuoden aikana maksettujen verojen summan.

Verovajeen muodostavat verojäämät eli seuraaville vuosille siirtyvät verosaatavat sekä verosumat, jotka ilmoitusvirheiden tai ilmoitusten puutteellisuuksien takia jäävät saamatta. Ilmoitusvirheet tai -puutteet voivat olla joko tahattomia tai tahallisia.

Suomen arvonlisäverovajeen tutkimisesta on tarkkaa tietoa viimeksi vuodelta 2010, jolloin arvonlisäverovajeeksi saatiin noin 1,4 miljardia euroa. Summa vastaa noin 7 % laskennallisesta arvonlisäverosaatavasta. Verohallinnon työryhmän laatiman raportin ”Verovajeen arviointimenetelmien kehittäminen” mukaan ilmoitusvirheistä ja -puutteista johtuva vaje oli noin 1,2 miljardia euroa ja verojäämien osuus 196 miljoonaa euroa. (Verohallinto 2014g.)

Suomessa vuoden 2015 helmikuussa kertyneen arvonlisäveron määrä oli 1 421 miljoonaa euroa, joka on 140 miljoonaa euroa eli 11 % enemmän kuin vuoden 2014 helmikuussa. (Verohallinto 2015e). Tammikuussa vastaavasti tapahtui laskua arvonlisäverokertymään, jolloin laskua tuli 80 miljoonaa euroa (-6,8 %) vuoden takaisesta kertymän jäädessä 1 103 miljoonaan euroon. (Verohallinto 2015d).

Havainnoinnin vuoksi lasketaan, mikä olisi alv-vajeen arvioitu suuruus, mikäli helmikuussa 2015 kerätystä arvonlisäverosummasta puuttuisi 7 % edellä kerrotun mukaisesti eli kerätyn arvonlisäveron määrä olisi 97 % oikeasta summasta.

$$1\,421\text{ m€} \div 0,97 \approx 1\,528\text{ m€}$$

$$1\,528\text{ m€} - 1\,421\text{ m€} = 107\text{ m€}$$

Teoreettisesti 7 % arvonlisäverovajeella laskettuna arvonlisäveroverotuloja jäisi jo yhden kuukauden ajalta saamatta noin 107 miljoonaa euroa.

Euroopan komission teettämän tutkimuksen mukaan vuonna 2012 Euroopan Unionin alueella arvonlisäverotuloja jäi saamatta yhteensä arviolta noin 177 miljardia euroa. Menetys on 16 % jäsenvaltioiden odotetuista arvonlisäverotuloista. (Euroopan komissio 2014a.)

Suomen ALV-vaje oli yksi pienimmistä – viisi prosenttia. Vajeen määräksi arvioitiin 905 miljoonaa euroa, ja kerätyn veron määrä oli 18 454 miljoonaa euroa. Suurin vaje mitattiin Romanianla, jolla vajeen prosentuaalinen määrä oli 44 % ja 8 841 miljoonaa euroa kerätystä 20 053 miljoonasta eurosta. (Euroopan komissio 2014a, 28–44.)

3.2 Myyntitulon salaaminen

Arvonlisäveron osalta harmaa talous ilmentyy yleisimmin myyntitulon salaamisena. Erilaisia tulonsalaamisen muotoja ovat kassakoneeseen kirjaamatta jätetty myynti, kassatietojen muokkaukset, puuttuva tai pois käytöstä oleva kassakone ja kassalaatikon auki jättäminen. Yleisimpänä tekotapana pidetään myyntitapah-
tumien kirjaamatta jättämistä. (Verohallinto 2013c, 5.)

Vuosina 2012–2014 puuttuvaa myyntiä paljastettiin verotarkastuksissa vuositasolla kymmenien miljoonien eurojen arvosta. Vuonna 2012 puuttuvaa myyntiä kirjattiin 55 miljoonaa euroa, 64 miljoonaa vuonna 2013 ja 68 miljoonaa euroa vuonna 2014. (Verohallinto. 2014a.) Luvut ovat tutkimuksen mukaan lisääntymään päin, mutta tilannetta tarkasteltaessa on otettava huomioon verotarkastusten lukumäärien kasvu reilusta 3000:sta yli 4 500:aan kyseessä olevina vuosina.

Tulojen kassaan ja kirjanpitoon merkkäämatta jääminen on helpointa yritystoiminnassa, jossa asiakkaana ovat kuluttajat eli yksityishenkilöt. Kuluttaja ei

yleensä tarvitse kuittia omia verovähennyksiä tai kirjanpitoa varten. Tällöin Verohallinto ei saa tietoja maksajatahon puoleltakaan eli ristikontrollointi on mahdollista. (Eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010, 34.)

Harmaata taloutta on ja sitä edistävät yritysten toimet verotettavan tulon pienentämiseksi tai nollaamiseksi. Tällaisia toimia ovat muun muassa kirjanpitoon sisällytettävät kulut, jotka eivät sinne kuulu tai joista ei ole vähennysoikeutta, sekä esimerkiksi yrityksen johdon tai osakkaiden elanto- tai muina yksityiskuluina pidettävien menojen vähennys kirjanpidossa. (Eduskunnan tarkastusvaliokunta 2010, 35.)

Virheellisen arvonlisäverokannan käyttäminen laskee maksettavan arvonlisäveron määrää ja kasvattaa myynnistä saatavaa tuloa.

Esimerkki 9. Väärän arvonlisäverokannan käyttäminen

Kioski Oy kirjaa systemaattisesti verotaakkaansa keventääkseen kaikki vuoden aikana myymänsä teltat 14 prosentin arvonlisäverokannan mukaisesti. Se myy yhteensä 200 telttaa.

Normaalitilanteessa, eli käytettäessä 24 % arvonlisäverokantaa yhden teltan hinnaksi muodostui esimerkin 1 mukaisesti 186 euroa josta arvonlisävero on 36 euroa. Vuodessa myyntituloa kertyy 30 000 euroa ja tilitettävää arvonlisäveroa 7 200 euroa.

Kioski Oy myy teltan 186 euron hintaan ja kirjaa myyntitapahtuman kirjanpidossa 14 % myynteihin. Myyntituloa kertyy tällöin kappaleelta 150 euron sijaan:

$$186 \text{ €} \div 1,14 \approx 163,16 \text{ €}$$

Tästä arvonlisäveron määrä on 22,84 euroa eli 13,16 euroa vähemmän mitä oikealla arvonlisäverokannalla laskettaessa.

Käytettäessä väärää arvonlisäverokantaa vuosittainen myyntitulo on 32 632 euroa ja tilitettävän arvonlisäveron määrä 4 568 euroa. Ero on huomattava, ja veroetua väärän arvonlisäverokannan käytöstä syntyy 2 632 euroa.

Oleellisena osana myyntiprosessia sekä sen todistettavuutta ja jäljitettävyyttä ovat myyntitapahtumista tehtävät tositteet eli kuitit ja laskut. Niille on annettu tarkat muotovaatimukset ja osana harmaan talouden vastaista taistelua, on laissa säädetty niiden antamisen pakollisuudesta.

3.2.1 Kuitti- ja laskumerkintävaatimukset

Annetulla kuitilla on tarkat muotovaatimukset ja sen tulee sisältää seuraavat tiedot:

1. elinkeinonharjoittajan nimi
2. yhteystiedot ja Y-tunnus
3. kuitin antopäivä
4. kuitin yksilöivä tunnus
5. myytyjen tavaroiden ja palvelujen määrät ja lajit,
6. sekä niistä suoritettujen maksujen ja arvonlisäverojen määrät verokannoittain eriteltyinä tai arvonlisän peruste verokannoittain (Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa 658/2013 4 §.)

1.	KAUPPA ESIMERKKI Oy		
	Matti&Maija Puoti		
2.	Kuntakatu 100, 12345 Kaupunki		
	P. 010 12 34567		
	Y-tunnus: 1234567-8		
3.	2.1.2014 16:04:38		
4.	Kuitti: 12345 Kassa: 3		
	Asiakas: Kanta-asiakas		
	Kortti: 1234		
5.			
	Tuotemerkki mehu 1 l app	3.08	
	Tuote tee 20ps vihr persik-pa	1.75	
	2 x 15,50 Make up luomivärit	31.00	

	YHTEENSÄ	35.83	
	KÄTEINEN	40.00	
	TAKAISIN	4.17-	
6.			
	ALV	VEROTON	VERO VEROLLINEN
	2 14.00%	4.24	0.59 4.83
	YHTEENSÄ	4.24	0.59 4.83
	3 24.00%	25.00	6.00 31.00
	YHTEENSÄ	25.00	6.00 31.00
KIITOS KÄYNNISTÄ			
TERVETULOA UUDELLEEN!			
myyjä: Risto			
auki: ma-pe 7-21, la 7-18, (su 12-18)			
Mattimajapuoti.fi			

Kuva 2 Kuittimalliesimerkki. (Verohallinto n.d., viitattu 7.2.2015)

Kuvassa olevassa mallikuitissa on kaikki vaadittavat tiedot maksutapa mukaan lukien. Toisinaan korttimaksutapahtuman yhteydessä, myyntitapahtumat erittelevän kuitin lisäksi, asiakkaalle annetaan maksupäätekuitti jossa on maksutapahtumaa yksilöivät tiedot. Mikäli maksutapahtumasta annetaan vain maksupäätekuitti, jossa ei ole Kuvassa 1 eriteltyjä tietoja, ei se kelpaa kirjanpitoon kuluksi ja voi olla syytä epäillä myynnin kirjaamatta jättämistä ja näin veron kiertoa.

Laskun tietovaatimukset ovat laajemmat ja sisältävät esimerkiksi tietoja ostajasta ja maksumuodoista. Tämän lisäksi laskuihin tulee merkitä, mikäli kyseessä on veroton myynti tai käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden piiriin kuuluva myynti, marginaalimyynti, matkatoimistopalvelun tai kunnan myynti. Mikäli annetulla laskulla muutetaan aikaisemmin annettua laskua - viittaus kyseiseen laskuun. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 209 b §.)

Laskutietovaatimukset numeroituina sijaitsevat liitteessä 7.

[illegible]

Kuva 3 Esimerkkilasku (Laskutuspohja.fi.)

Tositteissa ja laskuissa on mahdollista käyttää kevennettyjä merkintöjä:

1. laskun loppusumma on enintään 250 euroa,
2. kyseessä oleva myyntitoiminta on vähittäiskauppaa tai muuta siihen rinnastettavaa pääasiallisesti yksityishenkilölle tapahtuvaa myyntitoimintaa,
3. ravintola- tai ateriapalveluja ja henkilökuljetuksia, joita ei ole tarkoitettu edelleen myytäväksi,
4. tosite tulostetaan pysäköintimittarista tai muusta vastaavasta laitteesta. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 209 c §.)

Kuva 4 Parkkitosite, Turun kaupunki, Kauppiaskatu 2

Tositteiden vaaditut tositemerkinnät lueteltuina alla ja numeroituna kuvan 4 parkkitositeeseen:

1. laskun antamispäivä;
2. myyjän nimi ja arvonlisäverotunniste;
3. myytyjen tavaroiden ja palvelujen määrä ja luonne;
4. veron määrä verokannoittain tai veron peruste verokannoittain. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 209 c §.)

3.2.2 Kuitin tarjoaminen laissa

Vuoden 2014 alusta voimaan tuli laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa. Lain tavoitteena on torjua ohimyyntiä velvoittamalla myyjän tarjoamaan käteisen rahan ja siihen verrattavien maksutapojen yhteydessä kuittia tapahtuneesta myynnistä. (Verohallinto 2014d, 14.)

Lakia sovelletaan elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa säädettyyn liike- ja ammattitoimintaan, jonka liikevaihto on yli 8500 euroa. Lakia ei sovelleta automaattimyyntiin, arpajaislaissa säädettyyn toimintaan, markkina- ja toripaikoilla tapahtuvaan myyntiin - pois lukien alkoholimyynti ja anniskelu - sekä sähköiseen kaupankäyntiin ja laskujen maksamiseen. (Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa 658/2013, 2-3 §.)

Vuonna 2014 Verohallinto, Poliisi ja aluehallintoviranomainen toteuttivat yhteistyössä tarkastuksia noin 2000 suomalaiseen yritykseen. Tarkastuksia suoritettiin maaliskuussa ja tarkastuksissa keskityttiin kuitin tarjoamiseen ja kuitin sisältövaatimusten täyttymiseen. (Verohallinto 2014b.)

Maaliskuun tarkastuksissa kuitin sisältöpuutteita havaittiin noin puolella tutkituista yrityksistä. Ongelmia olivat esimerkiksi puutteelliset tiedot yrityksen perustiedoissa kuten nimessä, Y-tunnuksessa, yhteystiedoissa ja arvonlisäveron määrien erittelyissä ja perusteissa. Oli myös huomautettavaa, että osassa yrityksissä kuitiksi tarjottiin vain maksupäätteestä tulostuva kuitti, joka ei sisältänyt vaadittavia tietoja. (Verohallinto 2014b.)

Marraskuussa valvontatarkastuksia kohdistettiin noin 1 000 yritykseen Suomessa. Kuittien sisällöissä havaittiin yhä puutteita yrityksen perustiedoissa ja arvonlisäveron perusteissa ja määrissä sekä kuitin antamispäivämäärästä ja kuitin yksilöivästä tunnistetiedosta. (Verohallinto 2015c.)

Laiminlyöntimaksuja määrättiin kuitintarjoamisvelvollisuuden laiminlyönnistä ja kuittien tietosisältöjen puutteellisuudesta. (Verohallinto 2014b). Laiminlyöntimaksun määrä on 300–1 000 euroa, mutta voidaan määrätä vähittäissummaa pie-

nemmäksi, jos laiminlyönnin luonne on erittäin vähäinen. Laiminlyöntimaksu ohjautuu valtiolle. (Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa 658/2013 6§.)

HARMAAN TALOUDEN TARKASTUKSET			
	2012	2013	2014
Verotarkastuksia	3 151	3 362	4 666
Tarkastetuista harmaita yrityksiä	725	688	713
Rakennusalan tietojenanto- velvollisuuden tarkastus			76
Rakennusalan vertailutietotarkastukset	267	290	320
Paljastettu harmaa talous milj. €			
- mustia palkkoja	48	51	89
- puuttuvaa myyntiä	55	64	68
- peiteltyä osinkoa yhtiöille	7	8	5
- peiteltyä osinkoa osakkaille	28	27	36
Maksuunpanoesitykset veroa milj. €			
- ennakoperintä	17	17	12
- arvonlisävero	14	20	13
- välittömät verot	26	29	31
Yhteensä	61	66	56
Vääränsisältöisiä tositteita kirjanpidossa			
- tositteiden lukumäärä	5 902	11 486	4 052
- tositteiden arvo milj. €	40	81	38

Kuva 5 Harmaan talouden tarkastukset vuonna 2014 (Verohallinto 2014a, 9.)

Ylläolevasta kuvasta voidaan todeta että harmaiden yritysten, eli yritysten joiden velvoitteiden noudattamisessa on havaittu puutteita, lukumäärässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Puuttuvien myyntien osalta harmaata taloutta esiintyi neljän miljoonan euron arvosta enemmän kuin vuonna 2013. Tarkastuksien pohjalta arvonlisäveroa esitettiin maksettavaksi 13 miljoonaa euroa.

Vuonna 2013 puutteellisia tai puuttuvia tositteita kirjattiin 11 486 ja näiden tositteiden tulovaje oli 81 miljoonaa euroa. Vuonna 2014 vastaavasti puutteellisia ja puuttuvia tositteita kirjattiin huomattavasti vähemmän, 4 052 kappaletta ja kyseisten tositteiden arvoksi 38 miljoonaa euroa. Kehitys selittyy osaksi lakiuudistuksella kuitin tarjoamisesta.

3.3 Verohallinnon verkkolomake vilppivihjeille

Verohallinnon sivuilla on avattu vuoden 2015 alussa lomake, jonka kautta on mahdollista antaa nimettömiä vihjeitä kuluttajan epäilemistä ja kohtaamista väärinkäytöksistä liike- ja ammattitoiminnassa. Lomakkeelle annetaan kohteen perustiedot, sisältäen nimen ja paikkakunnan, vilpin tapahtumavuosi ja arvio vilpin euromäärästä. (Verohallinto 2015a.)

Ilmoita veronkierrosta

Tällä lomakkeella voit kertoa havaitsemastasi verovilpistä. Tutkimme kaikki saapuneet vihjeet.

Voit lähettää vihjeesi nimettömästi ilman, että lähettäjän tietoja selvitetään.

Verohallinnon on julkisuuslain mukaan pääsääntöisesti annettava tieto ilmiannosta, jos ilmiannon kohde sitä pyytää.

Vihjetiedon antaja ei ole asianosainen, joten Verohallinto ei voi salassapitosäännösten vuoksi antaa tietoja asian käsittelystä.

Tähdellä (*) merkityt tiedot ovat pakollisia. Jos lähetys on onnistunut, saat kuittauksen vihjeen vastaanottamisesta.

Miten asia liittyy verotukseen?

* (Valittavissa yksi tai useampi kenttä)

- ☐ Asiakas ei saa kuittia
- ☐ Myynti tapahtuu ohi kassan
- ☐ Yrityksellä on pimeää työvoimaa
- ☐ Arvonlisäveroasioissa on epäselvyyksiä
- ☐ Palkkaa, vuokraa tai muita tuloja salataan
- ☐ Verottajalle annetaan väärä tietoja
- ☐ Yrityksen kirjanpidossa on yksityiskuluja
- ☐ Kirjanpidossa on vääransisältöisiä tositteita
- ☐ Kirjanpito puuttuu
- ☐ Muu asia, kirjoita kuvaus lisätietoihin

Lisätietoja

Kuva 6 Verovilppilomake (Verohallinto 2015a, viitattu 7.3.2015)

Kuvan 6 mukaisesti vilppilomakkeella voidaan antaa Verohallinnolle vinkki, mikäli:

1. Yritys ei anna tapahtumasta kuittia
2. Kuitin sisältö on puutteellinen tai virheellinen
3. Myynnin epäillään tapahtuvan ohi kassan
4. Verotuksen tai kirjanpidon tietoja epäillään vääristeltävän tai niissä on epäselvyyksiä
5. Yritys käyttää pimeää työvoimaa
6. Jokin taho salaa esimerkiksi palkkoja tai muita tuloja
7. Yrityksen toiminnassa ilmenee muita epäkohtia (omasanainen kuvaus).

Lomakkeeseen on merkittävä tiedot kohdeyrityksestä tai henkilöstä ja muista mahdollisista asiaan liittyvistä tahoista. Tietoihin sisällytetään yrityksen tai henkilön nimi, yrityksen Y-tunnus, henkilön syntymäaika tai vuosi sekä yhteystiedot. Myös asiaan liittyvistä muista tahoista on annettava tiedot. Muita mahdollisia tahoa ovat esimerkiksi kohteen liikekumppanit ja työntekijät.

Miten merkittävä asia on?

Tässä voit ilmoittaa oman käsityksesi vilpin euromäärästä ja kestoajasta.

Euromäärä kokonaislukuna *

Vilpin alkamisvuosi *

Vilpin päättymisvuosi

Miten ilmoittamasi tiedot on saatu?

Kirjoita kuvaus tietojen saantitavasta.

Miten asia on todennettavissa?

Kirjoita kuvaus tietolähteestä ja tiedon luotettavuudesta.

Kuva 7 Verovilppilomake 2. (Verohallinto 2015a, viitattu 7.3.2015)

Ilmoittajan tulee antaa euromääräisesti ja ajallisesti arvio siitä, kuinka suurta vilppi on ja mille ajanjaksolle se sijoittuu tai on sijoittunut. Lomakkeella voi myös kertoa, miten kyseiset tiedot on saatu ja millaisia todisteita asiasta mahdollisesti on kuvan 7 mukaisesti.

Vuoden 2015 ensimmäisen puoliskon aikana verovilppilomakkeen kautta ilmoituksia on tullut peräti 3500 kappaletta, mikä on noin 80 prosenttia kaikista Verohallinnon saamista ilmoituksista. Vilppilomakkeen kautta tulevien ilmoitusten määrän arvioidaan kasvavan vuositason 2015 noin 10 000 ilmoitukseen. (Verohallinto 2015h.)

Näistä 3500 vihjeestä noin puolet johtavat jatkotoimenpiteisiin. Jatkotoimenpiteisiin lukeutuvat verovalvonnan lisäksi neuvonta ja ohjaus toimenpiteiden korjaamiseksi. Yleisimpiä epäkohtia, joista vihjeitä on annettu, ovat epäilykset salatusta myynnistä ja puuttuvista kuiteista. Myös pimeästi maksetut työkorvaukset ja omistajien saamat etuudet ovat herättäneet epäilyksiä. Vihjeitä on saatu koko Suomen alueelta ja ne painottuvat rakennus- ja siivousalalle sekä palvelu- ja tavara-kauppaan. (Verohallinto 2015h.)

Vilppilomakkeen käyttö ei vaadi ilmoittajalta rekisteröitymistä eikä omien yhteystietojen antamista. Tämä voi osaltaan lisätä aiheettomien tai asiattomien ilmoitusten antamista kun kynnys ilmoittaa madaltuu. Sivullisen, ja usein yritystoiminnasta tietämättömän, voi myös olla vaikea arvioida mahdollisen vilpin ajankohtaa ja sen suuruutta tai esimerkiksi verotuksen ja kirjanpidon puutteellisuutta.

3.4 Verotarkastukset

Verotarkastus on Verohallinnon hallinnoima viranomaistoimi, jonka tarkoituksena on selvittää tarkastettavan tahon toiminnan laatu ja laajuus, kirjanpito ja siitä ilmoitettujen tietojen oikeellisuus. Verotarkastusten tarkoitus on turvata verojärjestelmän toimivuus, velvoitteiden lainmukaisuuden noudattaminen ja näin verotulosten oikeellinen kertyminen. (Verohallinto 2011.)

Verotarkastuksista vastaavat Verohallinnon valtakunnallinen Verotarkastusyksikkö ja viisi alueellista verotarkastusyksikköä, joilla on 25 toimipaikkaa eri paikkakunnalla sekä Konserniverokeskus, joka vastaa suuryritysten verotarkastuksista. (Verohallinto 2011.)

Erilaisia verotarkastusyksiköjä ovat:

1. Uudenmaan verotarkastusyksikkö
2. Sisä-Suomen verotarkastusyksikkö
3. Pohjois-Suomen verotarkastusyksikkö
4. Länsi-Suomen verotarkastusyksikkö
5. Itä-Suomen Verotarkastusyksikkö

6. Yritysverotuksen ohjaus- ja kehittämissyksikkö (Verotarkastusyksiköiden yhteystiedot n.d.)

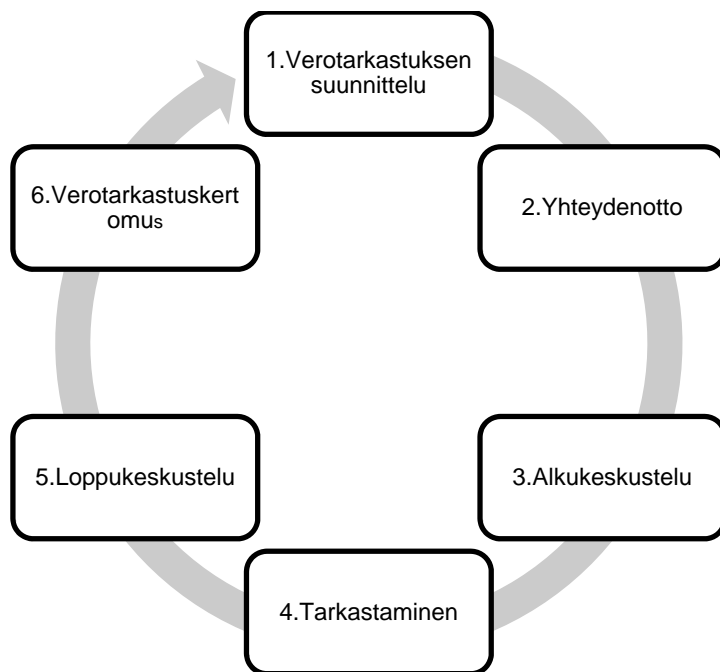
Yksiköt vastaavat ensisijaisesti omalla alueellaan kaikkien verolajien verotarkastuksista ja muista verovalvontatehtävistä. Niillä on kuitenkin toimivalta koko maassa ja voivat osallistua verotarkastus- ja verovalvontatehtäviin ensisijaisen toimialueensa ulkopuolella. Yksiköt vastaavat myös verotarkastustehtäviin liittyvästä viranomais- ja sidosryhmäyhteistyöstä ja kansainvälisestä tiedonkulusta. (Verotarkastusyksiköiden yhteystiedot n.d.)

Muita verotarkastusyksikön tehtäviä ovat EU-sisäkaupan valvonta ja siihen liittyvien toimijoiden nimittäminen, verovalvontaa tukevan tietopalvelun tarjoaminen, Verohallinnon kaikkien yksiköiden neuvominen omaan toimialaansa liittyvissä asioissa ja tarvittavien tietojensa luovuttaminen muille viranomaisille. (Verohallinnon työjärjestys 628/2013, 30 §.)

3.4.1 Verotarkastusprosessi

Verotarkastusprosessi on kuusivaiheinen tarkastus, johon osallistuu verotarkastajien lisäksi yrityksen edustajat. Verotarkastusta ei toimiteta salassa, vaan sen suorittamisesta annetaan ilmoitus kohdeyritykselle.

Alla olevassa kuvassa 8 on verotarkastusprosessi esitettyinä yksinkertaisessa muodossa. Se mukailee Verohallinnon käyttämää järjestystä, joka etenee verotarkastuksen suunnittelusta varsinaisen tarkastustyön kautta verotarkastuskertomuksen laatimiseen.

Kuva 8 Verotarkastusprosessi

Verotarkastus suunnitellaan etukäteen. Suunnitteluvaiheessa 1 verotarkastaja tutustuu kohdeyrityksen antamiin verotustietoihin ja niistä annettuihin päätöksiin. Kohdeyritykseen otetaan yhteyttä vaiheessa 2 ennen tarkastuksen suorittamista ja kohteelle ilmoitetaan tarkastuksen kohteena olevat verovuodet ja tarkastettavan materiaalin sekä verotarkastuksen suorittavien tahojen nimet. (Verohallinto 2015j.)

Vaiheessa 3 käydään kohdeyrityksen edustajien kanssa alkukeskustelu, jossa käydään läpi yrityksen toimintaa ja mahdollisia tapahtuneita merkittäviä muutoksia sekä käydään läpi, miten yrityksen taloushallinnon toimet on järjestetty. (Verohallinto 2015j). Varsinaisessa verotarkastustyövaiheessa 4 käydään läpi tarvittava materiaali, joita ovat muun muassa liiketoiminnan kirjanpidot, tilinpäätösma-
teriaalit, pää- ja päiväkirjat, arvonlisäverolaskelmat, palkkakirjanpidot, myynti- ja ostoreskontrat, hallintomapit sekä yrityksen toimintaan kuuluvat sopimukset. (Rytsy 2015, 9).

Tarkastustyön loppuksi käydään vaiheessa 5 loppukeskustelu yrityksen edustajien kanssa, jolloin käydään läpi tarkastuksen havainnot ja mahdollisesti ilmenneet

epäkohdat sekä annetaan esitys virheiden korjaamisesta ja mahdollisten velvoitteiden maksuunpanosta. Verotarkastuksesta laaditaan viimeisessä vaiheessa verotarkastuskertomus, johon yrityksen edustajilla on mahdollisuus antaa vastine. Mikäli vastineen perustella on tarve laatia lausunto, annetaan se tiedoksi yritykselle. Verotarkastuskertomus hyväksytään ja annetaan tiedoksi asianosaiseen verotusyksikköön mahdollisia jatkotoimenpiteitä eli verotusta varten. (Verohallinto 2015j.)

3.4.2 Tuomittavuus

Mikäli verovelvollinen antaa viranomaiselle verotusta varten väärän tiedon veron määrittämiseen vaikuttavasta asiasta, salaa verotusta varten annetussa ilmoituksessa veron määrittämiseen vaikuttavan asian, laiminlyö verotusta varten säädettyä velvollisuutta veron välttämistarkoituksessa tai toimii muuten petollisesti ja näin toimimalla aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa veron määrittämättä jättämisen, on kyseessä veropetos. Veropetoksesta tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen. (Rikoslain 29. luku 769/1990 1 §.)

Kyseessä on törkeä veropetos, mikäli verovelvollinen tavoittelee huomattavaa taloudellista hyötyä tai tehty rikos on erittäin suunnitelmallinen ja veropetos arvostellaan kokonaisuudessaan laadultaan törkeäksi. Törkeästä veropetoksesta tuomitaan vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi vankeuteen. (Rikoslain 29. luku 769/1990, 2 §.)

Verorikkomuksesta tuomitaan sakkoon tai enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen, mikäli velvollinen hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä, jättää määräajassa suorittamatta annetut verovelvoitteensa, esimerkiksi tilitettävän arvonlisäveron osalta. (Rikoslain 29. luku 769/1990 4 §).

Vuonna 2014 Verohallinnon suorittamia rikosilmoituksia tehtiin 520. Rikosnimikkeitä kirjattiin 931 ja niitä sisältyy yhteen rikosilmoitukseen keskimäärin kaksi kappaletta. (Verohallinto 2014a, 11.)

Verohallinnon tekemistä rikosilmoituksista valtaosa, hieman alle 60 %, koostuu veropetoksista. Kirjanpitorikosten ja velallisten epärehellisyyksien aiheuttamat rikosilmoitukset koostavat noin 40 % Verohallinnon tekemistä rikosilmoituksista, ja loput rikosilmoitukset aiheutuvat verorikkomuksista ja muista rikoksista. (Verohallinto 2014a, 13.)

Veropetoksista valtaosa täyttää törkeän veropetoksen tunnusmerkit. Vuonna 2014 törkeiden veropetosten osuus Verohallinnon veropetoksista tehtyjen rikosilmoitusten määrästä oli 445. Veropetoksista rikosilmoituksia tehtiin 82. Verohallinnon tekemistä rikosilmoituksista vuonna 2014 annettiin tuomioita 265 jutussa ja 30 tapauksessa syyte hylättiin. Vankeutta annettiin 42 tapauksesta ja ehdollista vankeutta 115 tapauksesta rikosilmoitusten pohjalta ja sakkoa määrättiin 25 tapauksessa. (Verohallinto 2014a, 15–16.)

3.4.3 Korkeimman Oikeuden ratkaisuja

Verohallinnon nostamien rikossyytteiden pohjalta osa oikeuskäsittelyistä päättyy Korkeimman Oikeuden tuomittavaksi asti. Seuraavaksi käydään läpi sen antamia ratkaisuja veropetoksen, törkeän veropetoksen ja verorikkomuksen valituksista.

Tapaus 1: Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO:2004:134, on hovioikeuden tuomio veropetoksesta säilytetty kun henkilö A:n on katsottu antaneen hallinnoimansa yhtiön puolesta virheellisiä tietoja tilitettävän arvonlisäveron määrästä, jolloin tilitettävä määrä oli jäänyt liian alhaiseksi. Vilpillisen toiminnan seurauksena säästyneet rahat henkilö A oli siirtänyt omaan käyttöönsä. (KKO:2004:134.)

Käräjäoikeudessa määrätty tuomio yhden vuoden ja kuuden kuukauden mittaisesta vankeudesta alennettiin hovioikeuden tuomiossa yhteen vuoteen. Lopullisen ratkaisun mukaisesti A:n vahingonkorvausvelvollisuuden katsottiin päällekkäisten tuomioiden johdosta olevan arvonlisäverovelvollisuuden osalta 26 910,07 euroa käräjäoikeuden ja hovioikeuden tuomitun 30 872,58 euron sijaan. (KKO:2004:134.)

Veropetoksen rikosnimike säilyi kaikissa oikeusasteissa valitusten jälkeen, mutta vahingonkorvauksen määrää laskettiin vastaamaan euromääräistä verohyötyä, jonka tuomittu A itselleen veropetoksensa myötä sai. Vahingonkorvauksen saajana on verovirasto ja tuomittu joutuu korvaamaan summan kokonaisuudessaan.

Tapaus 2: Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO:2013:93 säilytettiin hovioikeuden ja kärjäoikeuden tuomiot törkeästä veropetoksesta ja törkeästä kirjanpitorikoksesta ja törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta. (KKO:2013:93.)

Yritys X Oy:n toimitusjohtaja oli syyllistynyt pimeiden palkkojen maksuun noin 1,2 miljoonan euron arvosta sekä välttänyt lakisääteisten maksujen suorittamista noin 800 000 euron arvosta välttäen ja vääristäen arvonlisäverojen, ennakonpidätysten ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen sekä tuloverojen määräytymistä. (KKO:2013:93.)

Vältetyn arvonlisäveron määräksi ilmoitettiin 347 565,11 euroa aikakaudella lokakuusta 2003 marraskuuhun 2007. Hyöty oli saavutettu tekaistuilla tositteilla, joiden arvo oli yhteensä noin 2 miljoonaa euroa, aiheuttamalla arvonlisäveron määrääminen liian alhaiseksi sekä sisällyttämällä aliurakointiyhtiöiden tekaistujen laskujen määräiset arvonlisäverot kuukausi-ilmoituksiin. (KKO:2013:93.)

Kärjäoikeuden ja hovioikeuden tuomio kaikista rikosnimikkeistä yhteensä oli 4 vuotta vankeutta. Korkein oikeus ei katsonut olevan aihetta alentaa annettua tuomiota tuomitun vaatimuksesta huolimatta.

Tapaus 3. Konepajayhtiön hallitus ja toimitusjohtaja asetettiin syytteeseen verorikkomuksesta, sillä yhtiö ei ollut kokonaisvaltaisesti suorittanut aikaväliltä 10.8.2000–15.1.2001 määräytyneitä velvoitteitaan arvonlisäveron ja työnantajasuoritusten osalta. Tältä ajalta yhtiö oli suorittanut vanhoja verovelkojaan veronsaajalle. (KKO:2008:11.)

Syytteet hylättiin kaikilla oikeustasoilla. Asiaa ratkaistessa otettiin huomioon yhtiön pyrkimykset velvoitteiden suorittamiseksi sekä yhteistyö veronsaajan kanssa rahoitusjärjestelyn ja tammikuussa 2001 alkaneen yrityssaneerauksen puitteissa.

Tapauksessa myös katsottiin, ettei velvoitteiden suorittamisen välttäminen johtunut oman edun tavoittelusta, sillä saatua etua ei käytetty liiketoiminnan jatkamisen rahoittamiseen tai muuhun oman edun mukaiseen käyttöön. (KKO 2008:11.)

Rikosnimikkeiden ja tuomioiden vakavuus ja suuruus määräytyvät vahvasti sen mukaan kuinka ison hyödyn petoksellisella toiminnalla on saavutettu ja kuinka pitkään petoksellista toimintaa on harjoitettu. Tapauksen 1 ja 2 mukaisesti veropetoksen yltäessä satoihin tuhansiin euroihin ja vilpillisen toiminnan ollessa systemaattista ja pitkäkestoista, muuttuu rikosnimike veropetoksesta törkeään veropetokseen ja tuomio vahingonkorvausvelvollisuudesta vankeuteen.

3.5 Myyntitulonsalausten ehkäisy

Myyntitulojen salaukset kassalaitteita manipuloimalla ovat lisääntyneet teollistuneissa maissa. Euroopan talousalueella veromenetysten arvioidaan olevan jopa 18 miljardia euroa. (Verohallinto 2013c, 2.)

Vuosilta 2003–2009 suoritettujen verotarkastusten pohjalta harmaan talouden suhteellinen osuus keskittyi pienimpiin, alle 100 000 euron liikevaihdollisiin yrityksiin. Verotarkastuksista saatuihin tietoihin perustuen salattujen tulojen kokonaismääräksi arvioitiin kyseiseltä ajanväliltä noin 317 miljoonaa euroa eli noin 45 miljoonaa euroa vuodessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 37.)

3.5.1 Kassalaitteet ja -järjestelmät

Puhuttaessa käteisen rahan käytöstä, tulonsalaaminen käteisen rahan käyttöalueella tarkoittaa kassakoneen tietojen ja raporttien muokkaamista. Kassajärjestelmien tuottamaa dataa muokataan ennen päivän yhteenvetoraporttien muodostamista, jotta se antaisi edullisemman tuloksen. Raportilta ja tietokannoista poistetaan myyntitapahtumia ja kirjanpitoon viedään väärennetty eli oikaistu myyntiraportti. Näin muokkautuvat myyntimäärät sekä niistä suoritettavien velvoitteiden eli verojen määrä. (Verohallinto 2013c, 2.)

Myyntitulonsalauksia ja kassan ohimyyntiä vastaan on suunniteltu tyyppihyväksytyjen kassakoneiden käyttöönottoa. Hyvä väärinkäyttöjä ehkäisevä kassajärjestelmä rekisteröi tapahtumat muuttumattomina, kerää ja säilyttää myynti- ja käyttötiedot mahdollista jälkitarkastusta varten (kontrolliyksikkö), varmistaa täydellisen kirjanpidon tarkistuspolun eikä sisällä työkaluja tietojen muokkaamista tai poistamista varten. (Verohallinto 2013c, 2.)

Muun muassa Ruotsissa on siirrytty käyttämään tyyppihyväksytyjä kassajärjestelmiä vuonna 2010. Siellä kassajärjestelmät ovat suljettuja ja ne on asetettu kassarekisterilaille määrämuotoisiksi. Kaikkiin kassarekisterilaitteisiin on myös lisätty niin sanottu fiscalbox, joka kerää tiedot kassalaitteen myynneistä ja käytöstä, eikä tietojen manipulointi ole mahdollista. (Verohallinto 2013c, 2.)

Electronic Cash Register -laitteet (ECR) nollaavat jokaiset päivän myyntilaskurin ja säilyttävät tiedot muistissaan. Tiedot puretaan jokaisesta laitteesta erikseen kirjanpitoa varten. Point Of Sale -järjestelmä (POS) rakentuu keskusjärjestelmän eli serverin ympärille. Kassarekisterilaitteet keräävät ja lähettävät myyntitiedot serverille, joka rekisteröi tapahtumat päiväkirjaan. Päiväkirjasta saadaan kirjanpidon raportit ja tiedot, esimerkiksi myyntitapahtumista, myyjien toiminnasta ja maksuliikenteestä. (Verohallinto 2013c, 3.)

3.5.2 Käteisen rahan käytön rajoittaminen

Maksutavan suhteen Suomessa vallitsee sopimusvapaus, joka perustuu maksajan ja maksunsaajan väliseen sopimukseen maksutavan muodosta. Suomessa maksutavat ovat muuttuneet kysynnän ja tarjonnan mukaan. Yrityksen kilpailukeinoksi voi lukea myös maksutapojen monimuotoisuuden ja näin vastaamisen asiakkaan mieltymyksiin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 17.)

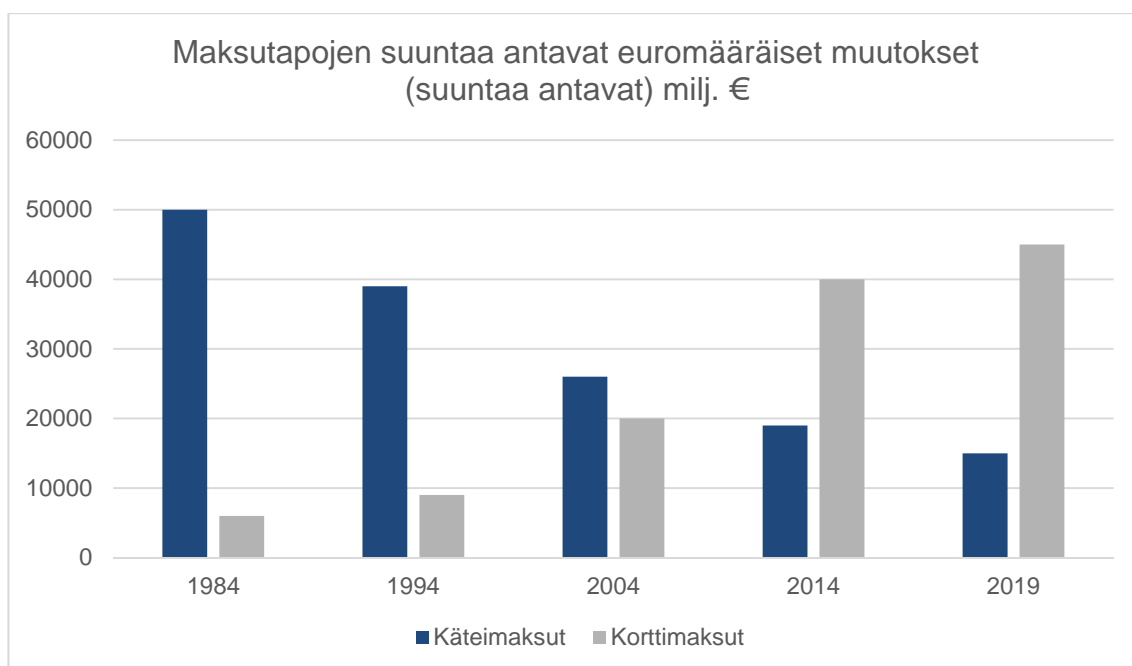
Ainoastaan taksiliikenteen osalta on säädetty Taksiliikennelain 3. luvun 17 §:ssä pykälässä, että maksu on vastaanotettava asiakkaan tämän halutessa käteisellä. Muuta maksutavasta säätelevää lainsäädäntöä ei ole. Kuluttajaoikeudellisen periaatteen mukaan kuluttajalla on oikeus maksaa ostoksensa yleisesti käytettävällä maksutavalla ja Euroopan komission suosituksen mukaisesti käteinen tulisi

aina hyväksyä maksutapana vähittäiskaupassa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 18.)

Käteisen rahan käyttöä on rajattu harmaan talouden torjumiseksi. Heinäkuusta 2013 lähtien palkkojen maksu käteisellä ei ole ollut enää sallittua, vaan palkka on tullut maksaa palkansaajan ilmoittamalle pankkitilille. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 4.) Käteisen käytön valvontaan liittyy vahvasti myös laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa (658/2013), jonka mukaan käteiskaupasta on pääasiallisesti aina tarjottava kuitti.

Käteisen rahan käyttö yleisimpänä maksutapana alkaa väistyä Suomessa, tietotekniikan ja maksutapojen kehittymisen myötä. Suomessa korttimaksaminen on yleistä verrattuna esimerkiksi Keski- ja Etelä-Euroopan maihin, joissa käteisen käyttö on edelleen vallitseva maksutapa. Muun muassa Kreikassa ja Itävallassa käteisen käytön osuus on jopa 80–90 % maksutapojen käytöstä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 20.)

Käteisen rahan käytön rajoittamisen arvellaan tuottavan tuloksia aloilla, joissa käteismaksaminen on tavallista. Käteismaksaminen on yleistä esimerkiksi kampaamoissa, päivittäistavarakaupoissa ja torikaupan yhteydessä.

Kuvio 1 Maksutapojen suuntaa antavat euromääräiset muutokset (milj. €) 1984–2019 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 44)

Kuten yllä olevasta kaavasta voidaan todeta, Työ- ja elinkeinoministeriön ”Harmaa talous ja käteisen rahan käytön rajoittaminen elinkeinotoiminnassa” -työryhmän laatiman raportin (2014) yhteenvedon ja ennusteen mukaan kortti- ja käteismaksamisen suosio on kääntynyt viimeisten 30 vuoden aikana lähes pääläelleen. Käteisen rahan käytön ennustetaan yhä laskevan lähivuosina edelleen ja samalla korttimaksamisen suosio jatkaa kasvuaan lähes samassa suhteessa.

Korttimaksamisen yleistyminen kiihtyi 2000-luvulle tultaessa. Syynä tähän voidaan olettaa olleen maksamisteknologian olennainen kehittyminen ja maksamisen helpottuminen.

Raportissa tuodaan esille myös näkökulma korttimaksamisen mahdottomuudesta tai vaikeudesta verrattuna käteisen rahan käyttöön. Maksuhäiriöisille kuluttajille ei myönnetä maksukorttia tai muita sähköisen maksutavan mahdollistavia keinoja kuten verkkopankkitunnuksia. Vanhemmat ikäryhmät voivat toisinaan kokea korttimaksamisen vaikeaksi muun muassa osaamattomuuden tai invaliditeettien myötä. Sukupolvien digitalisoitumisen ja teknologian edelleen kehittyessä korttimaksujen vaikeaksi kokemisen voidaan olettaa vähenevän entisestään.

Käteisen rahan käytön rajoittamisen tarkoitus harmaan talouden ehkäisemisessä olisi vahvasti kytköksissä ohimyyntiin eli myyntitulon salaamiseen. Sähköinen maksaminen on käteisen rahan käyttöä helpommin jäljitettävissä ja myös kuluttajalle jää sähköisen maksamisen yhteydessä selkeämpi kuva maksutapahtuman tallentumisesta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 37.)

3.6 Harmaan talouden torjunta lähitulevaisuudessa

Suomessa on vuodesta 1996 lähtien noudatettu viittä erilaista talousrikoksia käsittelevää torjuntaohjelmaa, joiden tavoitteena on ollut estää harmaata taloutta lainsäädännöllisillä muutoksilla, viranomaisten toimintatapoja ja resursseja muuttamalla ja erilaisilla toimenpide-ehdotuksilla. (Verohallinto 2012c, 2).

Nykyisen, eli Sipilän hallituksen (2015-) hallitusohjelmassa kansainvälisen harmaan talouden torjunta on merkitty verotuksen kärkitavoitteisiin, mutta kuitenkin niin etteivät kansainvälinen toimintaympäristö ja Suomen kilpailukyky kärsi. Torjuntatoimilla tavoitellaan 150 miljoonan euron lisäverotuottoa. (Valtioneuvosto 2015 liite 1, 4.) Konkreettisia toimintasuunnitelmia ja -tapoja ei ole merkitty hallitusohjelmaan.

Jyrki Kataisen hallituksen (2011–2014) hallitusohjelman yksi kärkihankkeista oli tehostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuminen, ja näin laillisen yritystoiminnan ja terveen kilpailun tukeminen. Siihen kirjatut keskeisimmät hankkeet vuosille 2012–2015 ovat:

1. tilaajavastuu- ja hankintalain muutokset ja täydennykset,
2. rakennusalan veronumeromenettelyn sekä työntekijä- ja urakkatietojen ilmoitusmenettely,
3. työnantajavelvollisuuksien tarkempi ilmoittaminen ja käteispalkkojen kieltäminen,
4. majoitus- ja ravitsemisalalla anniskelulupien seuranta ja ohimyyntin torjuminen esimerkiksi tutkimalla tyyppihyväksytyjen kassakoneiden käyttöönottoa,
5. ulkomaisen työvoiman ja yritystoiminnan tehokkaampi verovalvonta,
6. kansainvälisen sijoitustoiminnan läpinäkyvyys ja oikea verotus,
7. viranomaisten välisen tiedonkulun parantaminen ja
8. erilaisten rikosprosessien ja rikosnimikkeiden muutokset. (Verohallinto 2012c, 2-6.)

Arvonlisäverotuksen näkökulmasta erityisen tärkeä toiminto on ollut ohimyyntin estäminen. Tyyppihyväksytyjen kassakoneiden käyttöönottoa ei kuitenkaan ole ainakaan toistaiseksi asetettu pakolliseksi Suomessa.

Verohallinto aloitti vuoden 2015 keväällä majoitus- ja ravintola-alaan kohdistuvan verotarkastuskampanjan, jota jatketaan keväälle 2016 asti. Tarkastusten piiriin on jo syyskuuhun mennessä saatu päätökseen noin kahdensadan ravintolan tarkastukset, ja kokonaissumma tavoittaa sadat ravintolat ympäri

maata. Tarkastuskohteiden joukosta jopa 60 %:ssa on havaittu jonkinasteisia veronmaksupuutteita. Tarkastuksissa on paljastunut erityisesti tulonsalausta ja kassakirjanpidon puutteita, ja Yritysveroysikön ylitarkastaja Pia Ansamäki toivookin tyyppihyväksytyjen kassakoneiden käyttöönottoa erityisesti aloilla, joissa runsaan käteismaksamisen takia ohimyynti on yleisempää. (Verohallinto 2015l.)

Verohallinto antaa kohdennetusta verotarkastusprosessista sen päätyttyä keväällä 2016.

4 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tavoite oli käsitellä arvonlisäverotusta ja sen piirissä esiintyvän harmaan talouden ilmenemismuotoja, sekä käydä läpi toimintatapoja joilla harmaan talouden ilmiöitä pyritään estämään ja vähentämään. Tavoitteena oli tuoda esille harmaan talouden negatiiviset vaikutukset verotuksellisesta näkökulmasta.

Opinnäytetyön edetessä ydinasiaksi muodostui arvonlisäverotulojen vaje eli puutteellisten ja virheellisten ilmoitusten sekä verojäämien muodostama puuttuva summa arvonlisäverotuloissa. Keskeinen tavoite taistelussa arvonlisäveron harmaata taloutta vastaan onkin kyseisen vajeen kurominen umpeen.

Ilmoitusvirheet ja -puutteet muodostavat yhdessä verovuodelta syntyneiden verojäämien eli seuraavalle verovuodelle siirtyvien verosaamisten kanssa arvonlisäverovajeen, joka Suomessa voi ylittää vuosittain jopa miljardin euron tuntumaan. Euroopan tasolla summa on vielä pieni, mutta valtion talouden kannalta huomattava.

Arvonlisäverovelvoitteiden määrää on mahdollista manipuloida erilaisilla tavoilla. Tulonsalauksesta puhuttaessa tarkoitetaan toimia, joilla saatu myyntitulo pyritään minimoimaan tai poistamaan esimerkiksi manipuloimalla käytössä olevia kassakoneita tai väärentämällä kausiveroilmoituksen tietoja. Verohyötyä saadaan kun arvonlisäverollisia tuotteita myydään väärällä arvonlisäverokannalla tai verottomasti, ja myös sisällyttämällä kirjanpitoon sinne kuulumattomia kuluja.

Arvonlisäverovajetta aiheuttavaa tulonsalausta kurotaan Suomessa umpeen erilaisilla toimenpiteillä. Verotilille kerätään tiedot verovelvollisen arvonlisäverovelvoista ja -saatavista, sekä niistä määräytyvistä sanktioista ja hyvityksistä. Yrityksen myyntitoiminnasta syntyvien kuittien ja laskujen sisällöistä on säädetty tarkasti, ja niiden annosta ja antamatta jättämisen rangaistavuudesta ostajalle on säädetty erillisellä lailla. Tavallista kansalaista aktivoidaan harmaan talouden vastaiseen taisteluun kehottamalla ilmiantamaan mahdollisia kohtaamiaan tulonsalausta ja muita veronkiertokeinoja Verohallinnon vuonna 2015 avaamalla ve-

rovilppilomakkeella. Tulonsalausta pyritään vaikeuttamaan selvittämällä tyyppi-
hyväksyttyjen eli manipuloimattomien kassakoneiden käyttöönnotolla ja mahdolli-
sella käteisen rahan käytön rajoituksella.

Vaikka Suomen arvonnäköverovaje, ja näin oletettavasti myös myyntitulojen sa-
laaminen, on Euroopan tasolla alhainen, on sen merkitys valtiontaloudelle kuiten-
kin huomattava. Verovilppiä ja tulojen salausta metsästetään suorittamalla vero-
tarkastuksia, joissa tarkastetaan yrityksen kirjanpito ja ilmoitettujen tietojen paik-
kaansa pitävyys. Verotarkastuksen muotoa ollaan muuttamassa ohjaavampaan
ja ajankohtaisempaan suuntaan, jolloin virheet ja puutteet pyritään korjaamaan
samalla tilikaudella jolloin arvonnäköverovajeen määrä pienenee. Tarkastusten
perusteella Verohallinto määrää korjauksia ja maksuunpanoja sekä mahdollisesti
nostaa rikossyytteitä esimerkiksi verorikkomuksista, veropetoksista ja törkeistä
veropetoksista.

Tarkastustyön kehittäminen ja asenteiden muuttaminen valistamalla on olennai-
sessa asemassa verovajeen pienentämiseksi. Varsinkin hankalassa taloustilan-
teessa houkutus suuremman tulon ja pienemmän verotaakan hankkimisesta on
suuri, mutta kyseiset toimet vaikeuttavat taloustilannetta entisestään.

Vuosina 2015–2016 Verohallinto on keskittänyt verotarkastuksia majoitus- ja ra-
vitsemisalalle, jossa runsaan käteisen rahan käytön johdosta ilmenee keskimää-
räistä enemmän ohimyyntiä, tulonsalausta ja puutteita kirjanpidossa. Ennen täl-
laisia keskitettyjä verotarkastustrendejä on suoritettu esimerkiksi rakennus-
alalla.

Myyntitulojen salausten ehkäisemiseksi on myös tutkittu tyyppihyväksyttyjen kas-
sakoneiden käyttöönottoa ja käteisen rahan käytön rajoittamista. Tyyppihyväk-
syttyjen kassakoneiden eli kassakoneiden, joiden keräämää tietoa ei voi manipu-
loida, käyttöpakko vaikeuttaisi olennaisesti myyntiraporttien manipuloimista,
mutta ei estäisi kassan ohimyyntiä. Käteisen rahan käytön rajoittaminen taas
mahdollistaisi saadun rahamäärän seuraamista ja näin myyntitulon määrän tar-
kastettavuus paranisi. Käteisellä maksaminen on vuosien aikana vähentynyt
olennaisesti sähköisten maksumahdollisuuksien kehittymisen myötä eikä sen ra-
joittamiselle normaaleissa ostotilanteissa koeta olevan vielä tarvetta.

Kuluttajan eli yrityksen ulkopuolisen tahon osallistaminen on osoittautunut onnistuneeksi. Verohallinnon lomakkeen kautta on alkuvuonna tullut ilmoituksia vilpillisestä toiminnasta jo tuhansia. Tämä kertoo kuluttajien mielipiteiden olevan vilpillisyyden vastaisia.

Taistelu harmaata taloutta vastaan vaatii mittavia valvontatoimia ja asenteiden muuttamista. Myyntitulojen seuranta ja yritysten toimien tarkastukset ovat avainasemassa. Harmaan talouden seurauksista tulisi raportoida enemmän ja tehdä yksityiskohtaisempia tilastoja, jotta vaikutus valtiontalouteen saataisiin ihmisten tietoisuuteen. Vastuullinen kuluttaja vaatii vastuullista yritystoimintaa, mikä itsessään edistää yrityksen lakien ja velvollisuuksien noudattamista.

LÄHTEET

Arvonlisäverolaki. 1993. L 30.12.1993/1501 muutoksineen.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta. 2010. Espoo: Kopijyvä Oy. Suomen kansainvälistyvä harmaa talous. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2010. Viitattu 20.9.2015. <http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/index.htm> > Tietoa eduskunnasta > Julkaisut > Tarkastusvaliokunnan julkaisuja

Euroopan komissio. 2014a. 2012 Update Report to the Study to quantify and analyse the VAT Gap in the EU-27 Member States. Viitattu 7.3.2015. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/studies/vat_gap2012.pdf

Euroopan komissio. 2014b. Viitattu 7.3.2015. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1187_fi.htm

Euroopan komissio. 2015. Viitattu 20.4.2015. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf

Sinun Eurooppasi. 2015. Viitattu 20.4.2015. http://europa.eu/youreurope/business/vat-customs/buy-sell/index_fi.htm

Kirjanpitolaki. 1997. L. 30.12.1997/1336. muutoksineen.

KKO:2004:134. 2004. 3061.

KKO:2008:11. 2008. 85.

KKO:2013:93. 2013. 2661.

Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa. 2013. L.30.8.2013/658. muutoksineen.

Laskuesimerkki. Laskutus pohja.fi Viitattu 16.4.2015. <http://laskutus pohja.fi/luo-lasku/>

Rikoslain 29. luku. 1990. L 24.8.1990/769. muutoksineen.

Rytsy, A. 2015. Lisäarvoa. Summa 1, 9.

Sirpoma P. & Tannila E. 2014. Arvonlisäverotus – käytännönläheisesti. Helsinki: Bookwell Oy.

Tulli. 2015. Maaluettelo v.2015. Viitattu 20.4.2015. http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/tilastointi/maaluettelot/index.jsp

Tuloverolaki. 1992. L 30.12.1992/1535. muutoksineen.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Harmaa talous ja käteisen rahan käytön rajoittaminen elinkeinotoiminnassa-työryhmän raportti. TEM raportteja 2/2014. Viitattu 28.8.2015. https://www.tem.fi/files/38454/TEMap_2_2014_web_09012014.pdf

Valtioneuvosto. 2015. Pääministeri Sipilän hallituksen ohjelma. Viitattu 4.11.2015. <http://valtioneuvosto.fi/sipilan-hallitus/hallitusohjelma>

Valtionvarainministeriö. n.d. Viitattu 20.4.2015. <http://vm.fi/verotus/arvonlisaverotus>

Verohallinnon työjärjestys. 2013. L 23.9.2013/682 muutoksineen.

Verotarkastusyksiköiden yhteystiedot. n.d. Viitattu 20.4.2015. http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Yhteystiedot/Verotarkastus

Verohallinto. n.d. Pelaa reilusti – muista kuitti. Viitattu 20.4.2015. <http://www.vero.fi/muistakuitti>

Verohallinto. 2011. Mitä verotarkastus on? Viitattu 18.2.2015. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Verotarkastus

Verohallinto. 2012a. Parturi-kampaamo- ja kauneudenhoitopalvelut: Asiantuntijakirjoitus 17/2012. Viitattu 8.3.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Asiantuntijakirjoituksia_harmaasta_talou\(21531\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Asiantuntijakirjoituksia_harmaasta_talou(21531))

Verohallinto. 2012b. Verotiliohjeet. Viitattu 26.11.2014. <http://portal.vero.fi/Public/default.aspx?uielementsiz=2&nodeid=7968>

Verohallinto. 2012c. Asiantuntijakirjoitus 1/2012: Tehostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelma vuosille 2012–2015. Viitattu 4.11.2015. [https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Asiantuntijakirjoituksia_harmaasta_talou\(21531\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Asiantuntijakirjoituksia_harmaasta_talou(21531))

Verohallinto. 2013a .Arvonlisäveron alarajahuojennus. Viitattu 8.3.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisäverotus/Arvonlisäveron_alarajahuojennus\(27962\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisäverotus/Arvonlisäveron_alarajahuojennus(27962))

Verohallinto. 2013b. Arvonlisäveron yhteenvetoilmoitus. Viitattu 8.3.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Arvonlisäverotus/Arvonlisäveron_yhteenvetoilmoitus\(15879\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Arvonlisäverotus/Arvonlisäveron_yhteenvetoilmoitus(15879))

Verohallinto. 2013c. Kassalaitteet ja tulonsalaukset. Asiantuntijakirjoitus 8/2013. Viitattu 20.4.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Asiantuntijakirjoituksia_harmaasta_talou\(21531\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Asiantuntijakirjoituksia_harmaasta_talou(21531))

Verohallinto. 2013d. Verotili-palvelu. Viitattu 20.4.2015. <http://www.vero.fi/fi-FI/Verotili>

Verohallinto. 2013e. EU-maiden arvonlisäverotunnisteet. Viitattu 20.4.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisäverotus/Kansainvälinen_kauppa/EU-maiden_arvonlisäverotunnisteet\(14426\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisäverotus/Kansainvälinen_kauppa/EU-maiden_arvonlisäverotunnisteet(14426))

Verohallinto. 2014a. Harmaa talous valvontatilastoja 2014. Viitattu 16.4.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta\(21527\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta(21527))

Verohallinto. 2014b. Verohallinto, Poliisi ja Aluehallintoviranomainen valvoivat kuitin tarjoamista. Verohallinnon tiedote. Viitattu 28.2.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Verohallinto_Poliisi_ja_Aluehallintovira\(32649\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Verohallinto_Poliisi_ja_Aluehallintovira(32649))

Verohallinto. 2014c. Viitattu 13.11.2014. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Usein_kysyttya/Yleishyödyllisten_yhteisöjen_verotus_us\(15125\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Usein_kysyttya/Yleishyödyllisten_yhteisöjen_verotus_us(15125))

Verohallinto. 2014d Viitattu 8.3.2015. Harmaa talous 2014. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta\(21527\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Harmaan_talouden_torjunta/Tilannekuvia_harmaasta_taloudesta(21527))

Verohallinto. 2014e. Palautusten maksaminen verotililtä. Viitattu 21.9.2015. [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Verotili/Palautusten_maksaminen_verotililta\(10682\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Verotili/Palautusten_maksaminen_verotililta(10682))

Verohallinto. 2014f. Verovajeen määrittely ja kertyminen. Viitattu 23.9.2015. [https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tietoa_verotuksesta/Verovajeen_maarittely_ja_kertyminen\(32314\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tietoa_verotuksesta/Verovajeen_maarittely_ja_kertyminen(32314))

Verohallinto. 2014g. Uuden verovajeen arviointimenetelmän ensimmäiset tulokset valmistuneet. Viitattu 23.9.2015. [https://www.vero.fi/fi-FI/Uuden_verovajeen_arviointimenetelman_ens\(32319\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Uuden_verovajeen_arviointimenetelman_ens(32319))

Verohallinto. 2015a. Ilmoita veronkierrosta. Verohallinnon verovilppilomake. Viitattu 7.3.2015. https://www.vero.fi/fi-FI/Palaute/Ilmoita_veronkierrosta%2835143%29

Verohallinto. 2015b. Kausiveroilmoituksen yksityiskohtainen täyttöohje 2015. Viitattu 8.3.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Kausiveroilmoitus/Kausiveroilmoituksen_yksityiskohtainen_t\(19441\)#eialvtoimintaa](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Kausiveroilmoitus/Kausiveroilmoituksen_yksityiskohtainen_t(19441)#eialvtoimintaa)

Verohallinto. 2015c. Kuittia tarjotaan yhä useammin. Verohallinnon tiedote. Viitattu 28.2.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Kuittia_tarjotaan_entista_useammin\(35455\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Kuittia_tarjotaan_entista_useammin(35455))

Verohallinto. 2015d. Verohallinnon tilastoja: Verotulojen kehitys tammikuussa 2015. Viitattu 7.3.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tilastoja_ ja_tutkimuksia/Verohallinnon_tilastoja_Verotulojen_kehi\(35582\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tilastoja_ ja_tutkimuksia/Verohallinnon_tilastoja_Verotulojen_kehi(35582))

Verohallinto. 2015e. Verohallinnon tilastoja: Verotulojen kehitys helmikuussa 2015. Viitattu 7.3.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tilastoja_ ja_tutkimuksia/Verohallinnon_tilastoja_Verotulojen_kehi\(35829\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tilastoja_ ja_tutkimuksia/Verohallinnon_tilastoja_Verotulojen_kehi(35829))

Verohallinto. 2015f. Verohallinto on avannut verkkolomakkeen verovilppivihjeitä varten. Verohallinnon tiedote. Viitattu 28.2.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Verohallinto_on_avannut_verkkolomakkeen_\(35482\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Verohallinto_on_avannut_verkkolomakkeen_(35482))

Verohallinto. 2015g. 2015 – Kausiveroilmoituksen lyhyt täyttöopas. Viitattu 9.3.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Kausiveroilmoitus/Kausiveroilmoitus_4001\(10628\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaiden_lomakkeet/Kausiveroilmoitus/Kausiveroilmoitus_4001(10628))

Verohallinto. 2015h. Vihjetietolomake ahkerassa käytössä. Viitattu 5.9.2015. [http://verohallinto.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Vihjetietolomake_ahkerassa_kaytossa\(37961\)](http://verohallinto.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Vihjetietolomake_ahkerassa_kaytossa(37961))

Verohallinto. 2015i. Verotilimaksun myöhästymisen ja maksuvaikeudet. Viitattu 5.9.2015. [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ ja_osuuskunta/Verotili/Verotilimaksun_myohastymisen_ ja_maksuvai\(29392\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ ja_osuuskunta/Verotili/Verotilimaksun_myohastymisen_ ja_maksuvai(29392))

Verohallinto 2015j. Mitä verotarkastuksessa tapahtuu? Viitattu 19.9.2015 [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ ja_kommandiittiyhtio/Verotarkastus/Mita_verotarkastuksessa_tapahtuu\(10754\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Avoin_yhtio_ ja_kommandiittiyhtio/Verotarkastus/Mita_verotarkastuksessa_tapahtuu(10754)) .

Verohallinto 2015k. Laki arvonlisäverovelvollisuuden alarajan ja siihen liittyvän huojennuksen ylärajan korottamiseksi on vahvistettu. Viitattu 27.9.2015. [https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Laki_arvonlisäverovelvollisuuden_ alaraja\(37203\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Laki_arvonlisäverovelvollisuuden_ alaraja(37203))

Verohallinto 2015l. Ravintoloiden verotarkastukset jatkuvat. Viitattu 4.11.2015. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Ravintoloiden_verotarkastukset_jatkuvat\(38289\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Ravintoloiden_verotarkastukset_jatkuvat(38289))

Verotililaki. 2009. L 7.8.2009/604 muutoksineen

Arvonlisäverokannat Suomessa 1.1.2013 alkaen.

24 %	Yleinen verokanta
14 %	<ul style="list-style-type: none"> • Elintarvikkeet • Ravintola- ja ateriapalvelut • Eläinten rehut
10 %	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökuljetukset • Kirjat • Liikuntapalvelut • Lääkkeet • Majoituspalvelut • Pääsyliput kulttuuri-, sirkus- ja urheilutapahtumiin, elokuvaan ja huvipuistoihin • Yleisradion valtion televisio- ja radiorahastosta saama määräraha • Vähintään kuukaudeksi tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien myynnit
0 %	<ul style="list-style-type: none"> • Vienti • Suomen ulkopuolelle suuntautuvat tavarakuljetukset • Yleishyödyllisten yhteisöjen jäsenlehtien myynti • Kansainvälisessä liikenteessä käytettävien vesialusten ja kansainvälistä liikennettä harjoittavan yhtiön ilma-alusten myynti
Arvonlisäveroton	<p>Sairaanhoito, lääkärinhoito, hammashoito</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalihuoltoon ja sosiaaliturvaan liittyvät palvelut • Koulu- ja yliopisto-opetus, ammattikoulutus • Rahoitus- ja vakuutuspalvelut (ei kuitenkaan tallelokeroiden vuokraus ja neuvontapalvelut) • Arpajaiset ja rahapelit, • Esiintyvien taiteilijoiden palkkiot • Kiinteistöjen sekä rakennusmaan myynti • Julkiset hautauspalvelut (Veronmaksajat www-sivut 2014.)

Arvonlisäverokannat Euroopan Unionin jäsenmaissa vuonna 2015.

Member States	Code	Super Reduced Rate	Reduced Rate	Standard Rate	Parking Rate
Belgium	BE	-	6 / 12	21	12
Bulgaria	BG	-	9	20	-
Czech Republic	CZ	-	15	21	-
Denmark	DK	-	-	25	-
Germany	DE	-	7	19	-
Estonia	EE	-	9	20	-
Greece	EL	-	6,5 / 13	23	-
Spain	ES	4	10	21	-
France	FR	2,1	5,5 / 10	20	-
Croatia	HR	-	5 / 13	25	-
Ireland	IE	4,8	9 / 13,5	23	13,5
Italy	IT	4	10	22	-
Cyprus	CY	-	5 / 9	19	-
Latvia	LV	-	12	21	-
Lithuania	LT	-	5 / 9	21	-
Luxembourg	LU	3	6 / 12	15	12
Hungary	HU	-	5 / 18	27	-
Malta	MT	-	5 / 7	18	-
Netherlands	NL	-	6	21	-
Austria	AT	-	10	20	12
Poland	PL		5 / 8	23	-
Portugal	PT	-	6 / 13	23	13
Romania	RO		5 / 9	24	-
Slovenia	SI	-	9,5	22	-
Slovakia	SK	-	10	20	-
Finland	FI	-	10 / 14	24	-
Sweden	SE	-	6 / 12	25	-
United Kingdom	UK	-	5	20	-

http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf

Kioski Oy:n kausiveroilmoitus esimerkkeihin 4a ja 4b.

Lomake palautetaan osoitteeseen:

VEROHALLINTO
Kausiveroilmoitusten optinen lukupalvelu
PL 5000
00053 VERO

KAUSIVEROILMOITUS K

Jos korjaatte aiemmin ilmoitettuja tietoja, ilmoittakaa vain muutosten määrät.

Kausiveroilmoitukseen ei saa liittää mitään liitteitä.

Verovelvollisen nimi (arvonlisäverovelvollinen / työnantaja)	010 Y-tunnus tai henkilötunnus
Kioski Oy	1234567-8

ARVONLISÄVERON TIEDOT

45

050 Ilmoitusjakso	052 Kohdekausi	053 Vuosi
☒ Kuukausi ☐ Neljännesvuosi ☐ Vuosi	04	2015
Vero kotimaan myynnistä verokannoittain	euro	snt
301 24 %:n vero	129	60
302 14 %:n vero	150	40
303 10 %:n vero		
305 Vero tavarastoista muista EU-maista		
306 Vero palvelustoista muista EU-maista		
318 Vero rakentamispalvelun ostoista (käännetty verovelvollisuus)		
307 Kohdekauden vähennettävä vero	220	00
317 Alarajahuojennuksen määrä		
308 Maksettava vero / Palautukseen oikeuttava vero (-)	60	00
309 0-verokannan alainen liikevaihto		
311 Tavaroiden myynnit muihin EU-maihin		
312 Palveluiden myynnit muihin EU-maihin		
313 Tavarastot muista EU-maista		
314 Palveluostot muista EU-maista		
319 Rakentamispalvelun myynnit (käännetty verovelvollisuus)		
320 Rakentamispalvelun ostot (käännetty verovelvollisuus)		
Ei alv-toimintaa		
054 Kohdekausi -alku	055 Vuosi	056 Kohdekausi -loppu
01	2015	02 2015

K

TYÖNANTAJASUORITUSTEN TIEDOT

050 Ilmoitusjakso	052 Kohdekausi	053 Vuosi
☐ Kuukausi ☐ Neljännesvuosi		
	euro	snt
601 Ennakonpidätyksen alaiset palkat ja muut suoritukset		
602 Toimitettu ennakonpidätys		
605 Lähdeveron alaiset palkat ja muut suoritukset		
606 Lähdevero palkoista yms.		
609 Sosiaaliturvamaksun alaiset palkat		
610 Maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu		
Ei palkanmaksua		
054 Kohdekausi -alku	055 Vuosi	056 Kohdekausi -loppu
		057 Vuosi

Arvonlisäveron alarajahuojennukseen oikeutettu täyttää

	euro	snt
315 Alarajahuojennukseen oikeuttava liikevaihto		
316 Alarajahuojennukseen oikeuttava vero		
Alarajahuojennuksen määrä (siirretään kohtaan 317)		

Päiväys	Allekirjoitus ja nimen selvennys	042 Puhelin
---------	----------------------------------	-------------

VEROH 4001/1 2.2015

K

Muut kausiveroilmoituksella ilmoitettavat kohdat (Verohallinto 2015b.)

301–303	Kotimaan myyntien verojen määrät verokannoittain eriteltyinä
305	Muista EU-maista tehtyjen tavaraostojen verojen määrät
306	Muista EU-maista tehtyjen tavaraostojen verojen määrät
318	Käännetyn verovelvollisuuden mukaisten rakentamispalvelujen ostojen veron määrä
307	kyseisen kauden vähennettävän veron määrä
317	alarajahuojennuksen määrä
308	maksettavan tai palautettava(-) veron määrä
309	nollaverokannan alainen liikevaihto
311	tavaran myyntien määrä EU-maihin
312	palveluiden myyntien määrä EU-maihin
313	tavaraostojen määrä EU-maista
314	palvelusostojen määrä EU-maista
319	käännetyn verovelvollisuuden mukaiset rakentamispalvelujen myynnit
320	käännetyn verovelvollisuuden mukaiset rakentamispalvelun ostot

Kioski Oy:n sähköinen yhteenvetoilmoitus esimerkkiin 6.

 Ilmoitus tallennettu: 22.9.2015 19:22 Tallentaja:				
		KAUSIVEROILMOITUS ARVONLISÄVERON YHTENVETOILMOITUS		
010 Y-tunnus*		098 Rahayksikkö: euro		
053 Kohdekausi 2015 06 Kesäkuu				
Tiedot yhteisömyynneistä				
SE: 200,00 DK: 380,00 101 Yhteensä 580,00				
#	Maa	Alv-tunniste	Myynti	Koodi
1	SE Ruotsi	SE1234567801	200,00	
2	DK Tanska	DK9987654321	380,00	
<div>Käytä ilmoitusta uuden pohjana Palaa pääsivulle</div> <div>< Valitse ilmoitettava > ▼ Vaihda ilmoitettava</div>				

Verotili-palvelun demoyrityksen Yrittäjä tmi verotiliote.

18.4.2015

Verotiliote

Verohallinto PL 6000 00053 VERO Yrittäjä tmi Esimerkkitie 7 A 1 00100 HELSINKI	Verotiliote 1/2011 17.8.2011 Y-tunnus 7144149-5 Ilmoittamanne tilinumero FI12 3456 7890 1234 NDEAFIHH Verotilimaksujenne viitenumero 12345 12345 Verohallinnon tilinumerot verotilimaksuille IBAN FI64 1660 3000 1176 25 NDEAFIHH FI35 5000 0120 2535 04 OKOYFIHH FI56 8919 9710 0007 24 DABAFIHH
--	--

VEROTILIOTE 19.7.2011 - 17.8.2011**Huomautus maksettavasta saldosta****Verotiliote 1/2011**

Kirjaus- päivä	Arvo-/ eräpäivä	Tapahtuma/ selite	Määrä
Tiliotejakson alkusaldo 19.7.2011			+0,00
12.8.2011	12.8.2011	Arvonlisävero kesäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 7.8.2011	-1 250,00
12.8.2011	12.8.2011	Ennakonpidätys palkoista ja eläkkeistä heinäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 7.8.2011	-984,30
12.8.2011	12.8.2011	Työnantajan sosiaaliturvamaksu heinäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 7.8.2011	-146,20
15.8.2011	15.8.2011	Oma maksu	+1 130,50
15.8.2011	12.8.2011	Viivästyskorko 13.8.-15.8.2011 Ennakonpidätys palkoista ja eläkkeistä heinäkuu 2011 (suorittamatta 984,30)	-0,65
15.8.2011	12.8.2011	Viivästyskorko 13.8.-15.8.2011 Työnantajan sosiaaliturvamaksu heinäkuu 2011 (suorittamatta 146,20)	-0,10
		Tiliotejakson hyvitykset	+1 130,50
		Tiliotejakson velvoitteet	-2 381,43
		Siirrot verotililtä	+0,00
Tiliotejakson loppusaldo 17.8.2011*			-1 250,75

* Tiliotejakson loppusaldoon sisältyvät suorittamatta jääneet velvoitteet viivästyskorkoineen ovat suoraan ulosottokelpoisia. Erittely velvoitteista jäljempänä.

HUOMAUTUS MAKSETTAVASTA SALDOSTA

Verotilinne on ollut 17.8.2011 miinuksella 1 250,75 euroa. Saldo korkoineen tulee maksaa viipymättä. Maksettavan saldon ja sille maksupäivään saakka laskettavan koron voitte tarkistaa Verotili-palvelusta www.vero.fi/verotili.

Jos maksatte vasta seuraavana yleisenä eräpäivänä 14.9.2011, maksettava saldo on 1 250,75 euroa ja sille laskettu korko 11,31 euroa, yhteensä 1 262,24 euroa.

Huomautkaa, että tämän lisäksi teidän tulee seuraavana yleisenä eräpäivänä maksaa uudet erääntyvät velvoitteet verotilillenne.

Jos olette jo maksanut maksettavan saldon korkoineen, tämä huomautus on aiheeton.

ERITTELY SUORITTAMATTA JÄÄNEISTÄ VELVOITTEISTA

http://portal.vero.fi/Demo_VTVP/Tililapahtumat/Verotiliote.aspx?jako=E08FE9368C166C35D04D482F96FA2C17E2E6D6B693BAFA2C230E25903525A0... 1/2

18.4.2015

Verotiliote

Kirjaus- päivä	Arvo-/ eräpäivä	Tapahtuma/ selite	Määrä
12.8.2011	12.8.2011	Arvonlisävero kesäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 7.8.2011	+1 250,00
12.8.2011	12.8.2011	Työnantajan sosiaaliturvamuksu heinäkuu 2011 Ilmoitus saapunut 7.8.2011	+0,75
Suorittamatta jääneet velvoitteet yhteensä			+1 250,75
VEROVELVOLLISEN LISÄKSI VEROSTA OVAT VASTUUSSA			
Timo Testihenkilö		(s. 12.02.68)	1.9.2001 alkaen
SOVELLETUT OIKEUSOHJEET			
Verotililaki 3 §, 24 §, 25 §, 28 §, 40 §			
Korkolaki 12 §			

Laskumerkintävaatimukset.

1. antopäivämäärä;
2. yksilöivä, yhteen tai useampaan sarjaan perustuva juokseva tunniste;
3. elinkeinonharjoittajan arvonlisäverotunniste;
4. jos ostaja on arvonlisäverovelvollinen tai kyseessä on tavaran yhteisömyynti, ostajan arvonlisäverotunniste;
5. myyjän ja ostajan nimi ja osoite;
6. myytyjen tavaroiden ja palvelujen laajuus ja luonne;
7. tavaran tai palvelun toimitus- tai suorituspäivä, tai ennakkomaksun suorituspäivä, jos se ei ole sama kuin toimitus- tai suorituspäivä;
8. kukin veron peruste eriteltyinä verokantoiheen, veroton yksikköhinta, sekä hyvitykset ja alennukset, joita ei ole otettu huomioon yksikkö hinnassa;
9. verokanta;
10. suoritettavan veron määrä euroissa;
11. mikäli myynnistä ei tarvitse suorittaa veroa tai jos ostaja on verovelvollinen Arvonlisäverolain pykälien 2 a, 8 a-c tai 9 mukaisesti
12. toiseen jäsenvaltioon myytävän uuden kuljetusvälineen osalta tiedot, joiden perusteella 26 d §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut edellytykset voidaan todeta; (29.10.2004/935)
13. jos kyseessä on 79 a §:n mukainen myynti, eli käytetyn tavaran tai taidekeräily – tai antiikkiesineen myynti verollista edelleen myyntiä varten, maininta menettelyn soveltamisesta taikka viittaus mainittuun pykälään tai kuudennen arvonlisäverodirektiivin asianomaiseen säännökseen;
14. viittaus 80 §:än, mikäli kyseessä on matkatoimistopalvelun myynti;
15. jos sijoituskullan myyjä valitsee myynnin verollisuuden 43 c §:ssä tarkoitetulla tavalla, myynnin verollisuutta osoittava merkintä;
16. jos laskulla muutetaan aikaisemmin annettua laskua, yksiselitteinen viittaus tähän laskuun. (Arvonlisäverolaki 1501/1993, 209 b §.)